

**DOCUMENT AL BĂNCII EUROPENE
PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE**

STRATEGIA PENTRU ROMÂNIA

Aprobată de Consiliul Director la ședința din 25 noiembrie 2003

CUPRINS

REZUMAT.....	6
1. PORTOFOLIUL BĂNCII.....	9
1.1 VEDERE DE ANSAMBLU ASUPRA ACTIVITĂȚILOR.....	9
1.2 APLICAREA STRATEGIEI ANTERIOARE.....	10
1.3 IMPACTUL PORTOFOLIULUI BĂNCII ASUPRA TRANZIȚIEI si lecțiile de învățat.....	10
1.4 RAPORTUL privat/public de PORTOFOLIU.....	11
2. MEDIUL OPERAȚIONAL	12
2.1 MEDIUL DE REFORME GENERALE	12
2.1.1 Evoluții politice.....	12
2.1.2 Aderarea la UE și integrarea regională.....	12
2.1.3 Condiții sociale.....	13
2.1.4 Aspecte legate de piața muncii.....	13
2.1.5 Aspecte legate de corupție.....	14
2.1.6 Reforma juridică.....	14
2.1.7 Aspecte legate de mediul înconjurător	15
2.2 PROGRESE ÎNREGISTRATE ÎN PERIOADA DE TRANZIȚIE ȘI RĂSPUNSUL ECONOMIEI.....	16
2.2.1 Condiții macroeconomice pentru operațiunile Băncii.....	16
2.2.2 Succesul și provocările tranziției.....	17
2.3 ACCESUL LA CAPITAL.....	19
3. ORIENTĂRI STRATEGICE.....	21
3.1 PRIORITĂȚILE BĂNCII PENTRU PERIOADA STRATEGIEI	21
3.2 PROVOCĂRILE SECTORIALE ȘI OBIECTIVELE BĂNCII.....	21
3.2.1 Infrastructura.....	21
3.2.2. Sectorul corporatist.....	24
3.2.3. Sectorul financiar și IMM-urile.....	25
4. ALTE INSTITUTII FINANCIARE INTERNATIONALE ȘI DONATORI MULTILATERALI.....	27
4.1 UNIUNEA EUROPEANĂ (UE)	27
4.2 BANCA EUROPEANĂ DE INVESTIȚII (BEI)	28
4.3 FONDUL MONETAR INTERNAȚIONAL (FMI).....	28
4.4 GRUPUL BĂNCII MONDIALE	28
4.5 AGENȚIA SUA PENTRU DEZVOLTARE INTERNAȚIONALĂ (USAID)	29
ANEXA 1 – EVALUARE POLITICĂ.....	30
ANEXA 2– TRANZIȚIA SISTEMULUI JURIDIC	32
ANEXA 3– INDICATORI ECONOMICI SELECȚAȚI.....	38
ANEXA 4A – PROIECTE BERD.....	40
ANEXA 4B – VOLUMUL DE PROIECTE NET CUMULAT.....	43
ANEXA 5A – PROIECTE DE COOPERARE TEHNICA.....	45
ANEXA 5B – FONDURI ȘI DONATORI DE COOPERARE TEHNICA– ANGAJAMENTE TOTALE.....	49
ANEXA 6 – PROGRAMUL DE MANAGEMENT AL RESTRUCTURĂRII ÎN ROMÂNIA....	50

ABREVIERI

APAPS	Autoritatea pentru Privatizare și Administrarea Participațiilor Statului
Banca	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BCR	Banca Comercială Română
BVB	Bursa de Valori București
CCF	Cadrul de Cooperare inter-țări
CEB	Europa Centrală și de Est și Țările Baltice
CEO	Director Executiv
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CFO	Director Financiar
CPI	Indice de Percepție a Corupției
CD	Convenția Democratică
EAP	Planul de Acțiune pentru Mediu
BEI	Banca Europeană de Investiții
EMU	Uniunea Monetară Europeană
ESCO	Companie de Servicii pentru Eficiența Energiei
UE	Uniunea Europeană
FDI	Investiție străină directă
FIs	Instituții Financiare
PIB	Produsul Intern Brut
GEF	Facilitatea Globală de Mediu
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
IFC	Corporația Financiară Internațională
IFI	Instituții Financiare Internaționale
ISPA	Instrument pentru politici structurale de pre-aderare
FMI	Fondul Monetar Internațional
IPO	Ofertă Publică Primară
JSC	Societate pe acțiuni (S.A.)
MEI	Infrastructură Municipală și de Mediu
MELF	Facilitate de Credit Municipal de Mediu
MIRO	Banca de Microfinanțare a României
PNA	Parchetul Național Anticorupție
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
BNR	Banca Națională a României
NEAP	Plan Național de Acțiune pentru Mediu
ONG	Organizații Non-Guvernamentale
CNVM	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PIP	Politica de Informare a Publicului
PPP	Paritatea Puterii de Cumpărare
PPP	Parteneriat Public - Privat
PSD	Partidul Social Democrat
PSP	Participarea Sectorului Privat
Q	Trimestru
RASDAQ	Piață extra-bursieră
SAPARD	Program Special de Pre-aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
SAMTID	Program de Investiții în Dezvoltarea Orașelor Mici și Mijlocii
SBA	Acord Stand-By

DST	Drepturi Speciale de Tragere
SEE	Țările Europei de Sud-Est.
SGRF	Fondul Société Générale pentru România
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
SOEs	Întreprinderi de Stat
SMM	Municipalități mici și mijlocii
SNP	Societatea Națională a Petrolului
S&P	Standard and Poor's
TAM	Managementul restructurării
TC	Cooperare Tehnică
TFP	Program de Facilitare a Comerțului
UDMR	Uniunea Democratică a Maghiarilor din România
USAID	Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională
USD	Dolari SUA
TVA	Taxa pe valoare adăugată
BM	Banca Mondială
EUR	Euro

REZUMAT

România continua să îndeplinească condițiile prevăzute în Articolul 1 din Acordul de Înființare al Băncii. Sub guvernul social-democrat condus de premierul Adrian Năstase, care și-a început activitatea în decembrie 2000, țara s-a angajat pe drumul realizării unui program exhaustiv de reforme economice, menit să combine reforme specifice economiei de piață cu condiții sociale îmbunătățite, acordând atenție egală ambelor aspecte. Tendința de a accelera procesul de aderare la Uniunea Europeană a fost și încă este considerată cadrul indispensabil pentru implementarea acestui program. Deși nu dispune de majoritate în Parlament, guvernul Năstase a reușit să asigure stabilitatea politică prin formarea unei alianțe cu UDMR. O mai mare stabilitate politică în regiune a condus la semnarea de acorduri bilaterale de liber schimb cu majoritatea țărilor vecine precum și la planificarea unei piețe regionale de energie. România este o țară candidată pentru care aderarea la UE este previzionată în următorul val din 2007, cu condiția să înregistreze progrese semnificative în mai multe domenii, în special implementarea reformelor în administrația publică și justiție, și în activitatea de combatere a corupției.

În ultimii ani, performanța macroeconomică a României a fost bună, în ciuda înrautăririi condițiilor economice la nivel mondial. PIB a înregistrat o creștere puternică (în medie peste 5% din 2001), ca urmare a volumului mare de investiții în formarea capitalului fix, în timp ce asigurarea unei politici fiscale mai exigente a condus la o creștere moderată a consumului public. Inflația a scăzut mai rapid decât era prevăzut, de la 30% în 2001 până la 18% la sfârșitul lui 2002, estimându-se că va scădea sub 10% până la sfârșitul lui 2004. Poziția țării pe plan internațional s-a consolidat, având în vedere că îmbunătățirea condițiilor macroeconomice și percepția mai favorabilă despre România au condus la reducerea marjelor la obligațiuni și îmbunătățirea condițiilor pentru acordarea de împrumuturi pe piețele financiare internaționale. Exporturile au evoluat încurajator, în ciuda recesiunii din UE, principalul partener comercial al României. De asemenea, a crescut competitivitatea pe piețele internaționale a produselor fabricate în România. Nivelul scăzut al salariilor, productivitatea în creștere, poziția geografică și dimensiunile atractive ale pieței, precum și perspectiva viitoare de aderare la UE reprezintă factori cheie pentru investitorii străini care sunt dispuși să își mute unitățile de producție în România. Cu toate acestea, mediul nefavorabil pentru investiții și gradul ridicat de birocrație, precum și alte bariere administrative reprezintă obstacole majore pentru dezvoltarea sectorului privat și atragerea investițiilor străine directe.

Contrastantă cu situația macroeconomică favorabilă, sunt progresele mai puțin impresionante în domeniul privatizării și al reformelor structurale. Disciplina financiară în întreprinderile de stat rămâne precară, iar procesul de privatizare a întreprinderilor incluse în programele FMI și BM-PSAL II se confruntă cu unele întârzieri. În sectorul energetic, unde există un deficit cvasi-fiscal mare, guvernul a fost de acord să aplice măsuri corective pentru soluționarea problemei nivelului scăzut al încasărilor, realizate de utilități, precum și să accelereze procesul de restructurare și privatizare. După un al doilea eșec în privatizarea celei mai mari bănci de stat, Banca Comercială Română (BCR), în noiembrie 2002, BERD și IFC au convenit asupra unei participații pre-privatizare de 25% din capitalul BCR. Această etapă pregătește vânzarea către un investitor strategic în termen de 3-4 ani.

Astfel, următorii doi ani vor fi cruciali pentru România în determinarea ei de a accelera procesul de privatizare, de a continua reformele instituționale și structurale necesare pentru sprijinirea negocierilor cu UE și a dezvoltării durabile pe termen lung. Principalele provocări legate de tranziție în România sunt:

- Îmbunătățirea climatului investițional din țară și aplicarea reformelor în sectorul administrației publice și justiție, pentru a accelera dezvoltarea sectorului privat și a atrage un flux net mai mare de investiții străine directe.
- Încheierea procesului de privatizare și accelerarea implementării programului de reforme structurale, în special în sectorul energetic.
- Întărirea disciplinei financiare și comerciale în întreprinderile de stat și utilitățile publice, prin creșterea controlată a salariilor și îmbunătățirea nivelului de încasări, pentru a reduce arieratele la plata impozitelor și la plata datoriilor între companii și implicit deficitul cvasi-fiscal al guvernului.
- Promovarea consolidării structurilor instituționale în vederea creșterii capacității administrației publice de absorbție și de implementare și utilizarea în întregime a fondurilor UE de pre-aderare.

Activitățile Băncii au crescut semnificativ în 2001 și 2002, cu noi angajamente anuale de 282 milioane EUR (328 milioane USD) și respectiv 447 milioane EUR (520 milioane USD). Banca reprezintă un catalizator major pentru investiții în România, cu un portofoliu de proiecte cumulativ de 2,37 miliarde EUR (2,75 miliarde USD) și fonduri totale mobilizate de 7,5 miliarde EUR (8,7 miliarde USD), în timp ce investițiile străine directe cumulate în România nu depășesc 10,0 miliarde EUR (11,6 miliarde USD). Banca este pregătită să joace un rol crucial în sprijinirea României pentru a face față provocărilor care o așteaptă. Obiectivul rămâne extinderea într-o manieră dinamică a activităților sale în sectorul privat, iar implicarea în sectorul public se va concentra pe proiecte cu impact semnificativ asupra tranziției sau având o dimensiune regională. Prioritățile strategice ale Băncii vor fi:

Infrastructura

În contextul investițiilor extrem de necesare în infrastructură și al numărului limitat de garanții de stat disponibile, Banca va căuta să sprijine programe de investiții ambițioase prin crearea unor structuri de finanțare fără angajarea garanțiilor statului pentru utilitățile publice, concesiuni și alte instrumente.

Energia electrică, Eficiența energetică și Resursele naturale – Banca se va concentra asupra impactului regional al investițiilor în sectorul energetic din România. Ea va sprijini procesul de privatizare a sectorului energetic, în special a SNP Petrom, a companiilor de distribuție a energiei electrice și a gazelor precum și a unităților producătoare de energie electrică. În acest mod, va contribui la îmbunătățirea condițiilor de mediu pentru proiectele respective. De asemenea, Banca va sprijini reformele reglementative necesare și se va concentra pe aspectele de suportabilitate ridicate de privatizare și reforme. Considerentele de eficiență energetică vor ocupa un loc primordial în operațiunile Băncii, în colaborare cu donatori și alte instituții financiare internaționale (IFI).

Transport – Banca va continua să sprijine procesul de comercializare aflat în derulare precum și cautarea de modalități prin care să mărească oportunitățile de acordare de împrumuturi în sectorul transport fără a apela la garanții de stat. Activități specifice pot include sprijinirea Administrației Naționale a Drumurilor în restructurarea activităților sale, în consolidarea capacității de acțiune în calitate de administrator de contracte cu sectorul privat precum și în încurajarea unei implicări mai importante a sectorului privat în dezvoltarea și întreținerea rețelei de drumuri. În plus, vor fi sprijinite anumite investiții în infrastructura unor coridoare cheie de cale ferată, venind astfel în întâmpinarea programului de Politici Structurale pentru Pre-Aderare (ISPA) aflat în derulare.

Infrastructura municipală și de mediu - România a realizat numeroase reforme instituționale și reglementări pentru a veni în sprijinul accesului descentralizat la împrumuturi al companiilor municipale de furnizare de utilități. Banca își va consolida prezența în sectorul

municipal prin acordarea unor credite cu garanții neguvernamentale companiilor furnizoare de apă, sprijinind astfel proiectele UE/ISPA în domeniul tratării apelor reziduale, precum și prin dezvoltarea și implementarea unui program de transport urban, incluzând asistență tehnică și credite cu garanții neguvernamentale.

Sectorul corporativ

În concordanță cu eforturile sale de a atrage un volum cât mai mare de investiții străine directe și de a crea noi locuri de muncă, Banca – prin eforturile sale continue de dezvoltare a afacerilor – va co-finanța prin investiții de capital și / sau împrumuturi, noi investiții și extinderi de proiecte, sponsorizate de investitori strategici, locali sau externi. Se va pune accentul pe dezvoltarea investițiilor de capital, a sistemelor furnizor și vânzător precum și pe sporirea sindicalizărilor cu băncile comerciale. *Sectorul Agroindustrial va beneficia de o atenție specială.* Banca va aplica o varietate de instrumente financiare, cum ar fi creditul furnizor prin acorduri finanțate sau nefinanțate de împărțire a riscurilor. Se estimează că introducerea finanțării garantate cu mărfuri va conduce la dezvoltarea sectorului agricol din România. În plus, Banca va sprijini investițiile strategice în sectorul de retail, care cunoaște o dezvoltare rapidă, și va căuta să identifice companii locale de procesare a alimentelor pentru finanțare.

Instituții Financiare

Bancare și nebancale – Activitățile din sectorul financiar vor avea drept țintă creșterea finanțării economiei reale. Banca va sprijini eforturile autorităților române de a privatiza băncile de stat, în special BCR. Banca va acorda, în continuare, facilități pentru credite ipotecare unor bănci selectate, va acționa pentru înființarea unei piețe ipotecare secundare, și va avea în vedere investiții în instituții ipotecare specializate. Factor cheie va fi dezvoltarea piețelor de capital în contextul reformelor pensiilor și al creșterii sectorului de asigurări.

IMM – Banca va continua să acorde IMM-urilor facilități de leasing și micro-credite prin intermediul băncilor partenere în cadrul facilităților UE/BERD și US/BERD de finanțare a IMM-urilor, precum și prin Banca de Microfinanțare a României (MIRO).

Co-finanțare și Fonduri pentru Pre-Aderare

Banca va fi, în continuare, un catalizator major în mobilizarea co-finanțărilor, atât comerciale cât și din partea donatorilor. Banca va căuta să își valorifice experiența dobândită în cadrul unor proiecte ca acelea derulate cu Transelectrica și SNP Petrom pentru a mobiliza finanțări în cooperare cu alte IFI și pentru a sindicaliza cu băncile comerciale. În plus, Banca colaborează îndeaproape cu Comisia Europeană pentru a sprijini România în utilizarea completa a fondurilor pentru pre-aderare, în special în sectorul municipal și cel de mediu, în cadrul cărora Banca a dezvoltat un instrument pentru a asigura co-finanțare pentru proiecte ISPA.

Banca va urmări în continuare obiectivele operaționale propuse în strânsă cooperare cu celelalte IFI prezente în România, cu UE și instituțiile bilaterale pentru a asigura implementarea cu succes a strategiei sale și a optimiza impactul fiecărei instituții. FMI și Banca Mondială colaborează cu guvernul în cadrul programelor de reformă, iar proiectele Băncii sunt parte dintr-o abordare coordonată.

1. PORTOFOLIUL BĂNCII

În ansamblu, Banca și-a îndeplinit obiectivele operaționale propuse în Strategia din 2001. Impactul cumulat asupra tranziției a fost semnificativ, dezvoltarea și performanțele portofoliului sunt bune, calitatea lui este foarte bună, iar Banca este bine poziționată pentru a continua să joace un rol major în procesul de tranziție din România.

1.1 Vedere de ansamblu asupra activităților

La sfârșitul lunii octombrie 2003, Banca atinsese un volum cumulat net de 2.368 milioane EUR (2.752 milioane USD)¹ în toate sectoarele (vezi Anexele 4A și 4B). Până în prezent, Banca a semnat 106 proiecte de investiții, inclusiv componente din 19 proiecte regionale. Proiectele aprobate de Bancă au mobilizat o finanțare totală de 7.506 milioane EUR (8.724 milioane USD). Creșterea portofoliului cumulat în ultimii doi ani a fost de 30%, majoritatea regasindu-se în sectorul privat. Banca a angajat 282 milioane EUR (328 milioane USD) în 2001 și 447 milioane EUR (520 milioane USD) în 2002. Volumul de proiecte în 2003 va fi de asemenea, substanțial, cu total proiecte semnate, până în prezent, de 277 milioane EUR (321 milioane USD) și cu o valoare estimată pentru sfârșitul anului de peste 400 milioane EUR (465 milioane USD). Portofoliul curent se ridică la 1.523 milioane EUR (1.770 milioane USD) aferent unui număr de 106 proiecte, din care 971 milioane EUR (1.129 milioane USD) reprezintă active operaționale. Tabelul de mai jos prezintă evoluția portofoliului.

Tabelul 1: Portofoliu în România (2001 – 2003)

Indicatori	Iunie 2001				Octombrie 2003			
	Număr proiecte	%	Valoare proiecte	%	Număr proiecte	%	Valoare proiecte	%
Total:	56	100	1.311	100	106	100	1.523	100
- din care:								
sectorul public	13	25	621	47	21	20	542	36
sectorul privat	43	75	690	53	85	80	981	64
- din care:								
credite	37	66	1.115	85	62	58	1.272	84
capital social	19	34	196	15	40	38	203	13
garanții	0	0	0	0	4	4	48	3

Notă: Anumite proiecte includ atât credite cât și participare la capital. Cifrele reprezintă sumele nete și sunt exprimate în milioane EUR. Sunt incluse și proiecte regionale.

Portofoliul este larg distribuit, fără ca vreun sector anume să predomină: energie 16%, instituții financiare 21%, industrie generală 12%, infrastructură 29% și industrii specializate 22%. Rata de utilizare este de 64%; procentele de capital social și de împrumuturi sunt de 13% și respectiv 84%. Procentul de participare la capital va crește până la sfârșitul anului ca urmare a eventualei implicări a Băncii în privatizarea sectorului bancar. Banca nu a realizat după 2001 câștiguri semnificative din participările sale la capital, dar având în vedere dimensiunea și calitatea portofoliului său (203 milioane EUR - 236 milioane USD) se estimează câștiguri rezonabile pe termen mediu. Garanțiile reprezintă 3% din portofoliul curent.

În general, calitatea portofoliului Băncii este foarte bună. De la ultima strategie s-au întreprins acțiuni de restructurare, numărul și volumul proiectelor clasificate fiind simțitor reduse. Politica de administrare activă a portofoliului va continua. La sfârșitul lunii octombrie 2003,

¹ La un curs de schimb EUR/USD = 1,1623 valabil la sfârșitul lui octombrie 2003.

media rating-ului de risc al portofoliului este mai bună decât rating-ul riscului de țară. Dată fiind mărimea portofoliului, volumul activelor afectate (11,6 milioane EUR / 13,5 milioane USD) este în prezent foarte mic. În viitorul apropiat, Banca trebuie să restructureze sau să se iasă din două proiecte care au același sponsor slab. Acestea reprezintă mai puțin de 1% din activele totale operaționale.

Banca a fost implicată în 114 proiecte de cooperare tehnică însumând 34,5 milioane EUR (40,2 milioane USD), axate pe elaborarea și implementarea proiectelor de infrastructură, sprijinirea sectorului bancar și acordarea de sprijin instituțional pentru privatizare / comercializare (vezi Anexa 5A).

1.2 Aplicarea strategiei anterioare

Strategia de țară anterioară, aprobată în noiembrie 2001, schița următoarele priorități strategice și obiective de tranziție pentru Bancă:

- (i) sprijinirea restructurării întreprinderilor publice, în sectoare precum petrol, gaze și metalurgie, de regulă în parteneriat cu investitori strategici;
- (ii) promovarea dezvoltării sectorului privat prin implicarea în proiecte de privatizare / post-privatizare și de tip „green field”;
- (iii) finanțare în continuare pentru infrastructura cheie din transporturi, telecomunicații, sectorul energetic și cel municipal, de preferință pentru infrastructura privată sau parteneriate public-private; și
- (iv) soluționarea nevoilor IMM-urilor și ale micro-întreprinderilor prin intermediarii financiari noi și cei existenți, inclusiv în sectorul nebanca.

În 2002, au fost semnate 20 de proiecte, reprezentând noi angajamente cumulate ale BERD în valoare de 447 milioane EUR (520 milioane USD), față de 282 milioane EUR (328 milioane USD) și 125 milioane EUR (145 milioane USD) în 2001 și respectiv în 2000. Proiectele semnate nu au necesitat garanția statului, contribuind substanțial la îmbunătățirea procentului² sectorului privat de la 53% în anul precedent la 66%. În sectorul municipal, tranzacția cu compania Apa Nova reprezintă prima finanțare a dezvoltării infrastructurii municipale private în București. În plus, în cadrul Liniei de Credit Municipal de Mediu (MELF), Banca a elaborat o structură care să permită creditarea proiectelor municipale de infrastructură fără garanții guvernamentale. Tranzacția cu SNP Petrom merita a fi remarcată din punctul de vedere al efectului demonstrativ pe care l-a avut restructurarea complexă a unei companii de stat, atât asupra sectoarelor „în amonte” (petrol și gaze), cât și asupra rafinăriilor, a sectoarelor „în aval” (transport) și ale companiilor furnizoare de servicii, obiectivul fiind privatizarea în viitor a celei mai mari întreprinderi românești de stat. Împrumutul post-privatizare acordat firmei Sidex vine în sprijinul privatizării și restructurării unei mari întreprinderi de stat (care înregistra pierderi). Liniile de finanțare a IMM-urilor au inclus nouă operațiuni (linii de credit IMM, Banca de Micro-credit, Programul de Facilitare a Comerțului). Banca de Micro-Finanțare și-a început activitatea în 2002. Împrumutul Mobifon reprezintă primul credit corporativ important acordat unei companii locale cu performanță bună. În primele zece luni ale anului 2003, Banca a semnat 28 de proiecte, toate – cu excepția unuia – în sectorul privat, însumând 277 milioane EUR (321 milioane USD) în sectoare precum infrastructură, municipalități, instituții financiare bancare și nebanca, corporații industriale, imobiliar și retail.

² Conform prevederilor Documentului Consiliului Director BDS92-101 (Final)

1.3 Impactul portofoliului Băncii asupra tranziției și lecțiile de învățat

Banca a finanțat un număr considerabil de proiecte pentru a sprijini dezvoltarea sectorului privat în următoarele domenii: telecomunicații, bancar, agroindustrial și industrie. Prin aceste investiții și implicarea directă a reprezentanților Băncii în Consiliile de Administrație ale unui număr mare de companii în care a investit, Banca a reușit să îmbunătățească practicile de conducere corporativă și să extindă dialogul politic.

Banca este în măsură să atragă co-finanțări semnificative, în special pentru proiecte de infrastructură sau în cadrul marilor tranzacții sindicalizate în sectoare mai dificile cum ar fi cel energetic, de telecomunicații etc. Rolul de coordonare și atenuare a riscurilor pe care îl are Banca a reprezentat elementul cheie în mobilizarea co-finanțărilor pentru Împrumutul de pre-privatizare acordat SNP Petrom, Sidex I și II, Proiectul pentru stația de epurare a apei - Apa Nova, MELF, Mobifon I, II și III etc.

S-au desprins experiențe valoroase cu privire la: coordonarea cu și între diverse instituții guvernamentale, monitorizarea finanțării cooperărilor tehnice, conducerea corporativă și restructurare și management și capacitatea de absorbție a creditelor pe care o au entitățile publice. Pe baza experienței astfel dobândite, Banca va consolida în continuare cooperarea dintre autoritățile române și comunitatea de afaceri, pentru a valorifica lecțiile învățate din trecut și a sprijini restructurarea și modernizarea companiilor care urmează să fie privatizate.

Experiența Băncii în România include câteva lecții ce trebuie avute în vedere pentru proiectele viitoare:

- Rolul Băncii este de a colabora cu Guvernul și după încheierea privatizării și înființarea unei Agenții independente de Reglementare.
- Managementul reprezintă un factor cheie în privatizarea și restructurarea companiilor.
- Importanța pe care o au sponsorii pentru proiectele realizate în cadrul economiilor slab dezvoltate.
- Devotamentul și experiența sunt elementele cheie pentru asigurarea succesului restructurării unor activități complexe de producție.
- Finanțarea cooperării tehnice în elaborarea proiectului sporește durabilitatea impactului pe care îl are tranziția.
- Accentul ce trebuie pus pe monitorizarea de bună calitate a proiectelor.

Mobilizarea de co-finanțării. Pe lângă propria sa investiție, Banca a ajutat la mobilizarea altor 5.097 milioane EUR (5.944 milioane USD) reprezentând co-investiții în perioada 1991 – septembrie 2003, cu un efect multiplicator de 3,18 ori³. Valoarea totală a proiectelor în care s-a implicat Banca este de 7.432 milioane EUR (8.667 milioane USD).

1.4. Raportul privat / public de portofoliu

Pe baza volumului net cumulat de proiecte de 2.368 milioane EUR (2.752 milioane USD), raportul dintre portofoliul în sectorul privat față de cel public s-a îmbunătățit de la ultima strategie, de la 53%/47% la 66%/34%. Raportul curent reflectă accentul pus pe investițiile în sectorul privat și volumele mai mari de proiecte din ultimii doi ani. De asemenea, proiectele

³ Calculat ca și costul total al proiectului raportat la volumul net cumulat al proiectelor BERD

publice inițiale cu valoare mare au început să fie rambursate. În următorii doi ani, angajamentele anuale semnificative în sectorul privat vor continua să îmbunătățească acest raport. Se estimează un potențial semnificativ pentru proiecte viitoare cu garanții guvernamentale în sectoare în care obiectivele de comercializare sunt urmărite pe baza tranzacțiilor cu impact puternic asupra tranziției (ex. transport, energie). Banca anticipează o cerere de proiecte publice fără garanție guvernamentală în transporturi și infrastructură municipală, cu sponsori precum municipalități / județe. Deși această finanțare nu va ameliora raportul privat/public, ea poate avea un impact substanțial asupra tranziției, prin crearea condițiilor pentru implicarea sectorului privat.

2. MEDIUL OPERAȚIONAL

2.1 Mediul de reforme generale

2.1.1 Evoluții politice

România este o democrație constituțională, cu sistem multipartit și parlament bicameral. Adrian Năstase este prim-ministrul unui guvern minoritar format de Partidul Social Democrat (PSD) de la câștigarea alegerilor parlamentare din noiembrie 2000. Guvernul său beneficiază de sprijinul Uniunii Democrate a Maghiarilor din România (UDMR). Ion Iliescu a fost ales președinte după câștigarea celui de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale din decembrie 2000. S-a considerat că ambele alegeri au fost libere și corecte. Conform legii, puterea judecătorească este independentă de cea executivă, dar în realitate guvernul exercită o influență considerabilă asupra justiției. Stabilitatea politică a fost una din trăsăturile vieții politice sub guvernul Năstase, care s-a angajat nemijlocit pe calea reformelor dar care are rezultate contradictorii în implementarea politicilor asumate. În România vor avea loc alegeri locale în iunie 2004 și alegeri parlamentare și prezidențiale în decembrie 2004.

2.1.2 Aderarea la UE și integrarea regională

Țara urmează o traiectorie clară pro-UE și pro-SUA. România a fost invitată să adere la NATO în noiembrie 2002, fiind totodată candidată să adere la Uniunea Europeană în următorul val din 2007. Până la sfârșitul lui octombrie 2003, România încheiase 20 din cele 30 de capitole ale *acquis-ului comunitar*. Raportul Periodic al Comisiei Europene cu privire la progresele înregistrate de România în vederea aderării la UE, publicat în noiembrie 2003, arată că România a continuat să îndeplinească criteriile politice pentru a deveni membru. Cu toate acestea, Raportul remarcă faptul că România „poate fi considerată o economie de piață funcțională o dată ce progresul bun înregistrat va fi continuat în mod decisiv”. De asemenea, raportul menționează că „o implementare viguroasă și susținută a programului său de reforme structurale este necesară pentru ca România să poată face față presiunii concurențiale și forțelor de piață din cadrul Uniunii pe termen scurt”. UE a evidențiat încă o dată faptul că este nevoie de progrese semnificative în mai multe domenii – inclusiv consolidarea sistemului juridic și îmbunătățirea calității administrației locale și de stat – dacă se dorește ca 2007 să fie anul țintă pentru aderare. La 18-19 octombrie 2003, s-au aprobat prin referendum amendamente la Constituția României în vederea armonizării cu condițiile de aderare la UE.

Relațiile cu vecinii s-au îmbunătățit semnificativ din 2001. În iulie 2003, s-a ajuns la o rezolvare amiabilă între București și Budapesta a problemelor decurgând din așa-numita Lege a Statutului din 2001, potrivit căreia Ungaria asigură diverse facilități educaționale și de altă natură etnicilor maghiari din țările vecine. Guvernul Năstase a acordat minorității maghiare o serie de facilități educaționale și de altă natură. Relațiile cu Serbia și Muntenegru sunt în continuare bune, ca și cele cu Bulgaria. Relațiile cu Republica Moldova, cu populație mixtă din punct de vedere etnic, continuă să fie prudente. Relațiile cu Federația Rusă s-au îmbunătățit o dată cu semnarea în iulie 2003 a tratatului de cooperare dintre cele două țări. Relațiile cu Ucraina sunt pe cale de a se normaliza, în ciuda unor litigii în privința frontierei de la gurile Dunării.

În sud-estul Europei, România a jucat un rol constructiv în cadrul diverselor forme de cooperare regională, cum ar fi Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est și altele. Până în august 2003, țara semnase sau inițiasse acorduri bilaterale de liber-schimb cu toți membrii Pactului de Stabilitate din sud-estul Europei. Se estimează că acestea vor stimula integrarea și

comerțul în regiune. În prezent, Europa de sud-est reprezintă mai puțin de 5% din totalul exporturilor României, față de 68% cât reprezintă cota de exporturi în Uniunea Europeană.

2.1.3 Condiții sociale

Populația României de 21,7 milioane este în continuă scădere din 1990, ca urmare a ratei natalității în scădere, ratelor mortalității și emigrării în creștere. Conform recensământului din 2002, 19 milioane de cetățeni s-au declarat etnici români, reprezentând 87,5% din populația țării. Etnicii unguri, în număr de 1,4 milioane, rămân cea mai numeroasă minoritate, însă proporția acestora față de totalul populației țării a scăzut de la 7,1% în 1992 la 6,5% în 2002. Există alte 13 minorități, inclusiv rromii, care reprezentau în 2002 2,5% din populație, față de 1,8% în 1992 (conform anumitor estimări, numărul real al rromilor este posibil să fie 2 milioane). Conform guvernului, doar 27% din rromi au locuri de muncă permanente, doar jumătate din acestea fiind în meserii calificate. Aproximativ 30% din rromii cu vârstă de peste 45 de ani sunt analfabeți. Populația rromă este expusă discriminării sociale.

Sărăcia și veniturile inegale au crescut dramatic din primii ani ai tranziției. Conform datelor Băncii Mondiale, pe baza studiilor naționale, în 2000 aproape 20,5% din populația României trăia cu mai puțin de 2 USD pe zi, față de sub 2% în Polonia și Cehia. Sărăcia este mai accentuată în mediul rural, în special în rândul minorităților etnice. Venitul pe cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare (PPP) a fost estimat de Banca Mondială la aproximativ 6.270 USD în 2001, mai puțin de 25% din media din UE. În colaborare cu Banca Mondială, guvernul român abordează problema sărăciei la scară națională, propunerile concrete fiind încă analizate.

Alături de Letonia, România are cea mai scăzută speranță de viață dintre cele 12 țări candidate la aderare. În 2001, speranța de viață era de 66 de ani în rândul bărbaților și 74 de ani în rândul femeilor. În 2001, mortalitatea infantilă a scăzut la 19 la mie față de 27 la mie în 1989. Cheltuielile publice cu educația au fost stabile și s-au menținut în medie la 3,3% din PIB în anii 90.

Raportul de Țară elaborat de Departamentul de Stat al SUA cu privire la Drepturile Omului în România, publicat la 31 martie 2003, remarcă faptul că guvernul a luat măsuri pentru stoparea traficului cu minori destinați prostituției. În noiembrie 2001, parlamentul a adoptat o lege prin care se interzice traficul de persoane, guvernul desemnând doi generali pe post de coordonatori ai Organismului de Combatere a Traficului cu carne vie. De asemenea, a fost numit un procuror pe lângă acest organism. Cu toate acestea, până în prezent nu au fost emise reglementările pentru deplina aplicare a noii legi.

2.1.4 Aspecte legate de piața muncii

România este o economie în tranziție caracterizată de venituri medii. Sectorul privat reprezintă 65% din PIB (BERD, Raportul Tranziției 2003) și cuprinde aproximativ 75% din forța de muncă angajată în agricultură, industrie, comerț și servicii. În 2002, câștigurile medii brute lunare din economie erau 148 EUR (163 USD), cu mult mai scăzute decât media din UE și CEE. Rata de participare a forței de muncă a scăzut de la 80% la începutul anilor 90 la 63,2% în 2000. Cele mai multe locuri de muncă s-au pierdut în industrie, în special în cadrul întreprinderilor mari: numărul angajaților în industrie a scăzut de la 4.143.000 în 1989 la 1.786.000 în 2002. Majoritatea muncitorilor sunt membri ai celor aproximativ 18 confederații sindicale naționale și sindicate independente mai mici. Rata oficială a șomajului era de 8,1%

în decembrie 2002, una din cele mai scăzute din sud-estul Europei. Estimările cu privire la dimensiunea economiei la negru indicau în 2000 faptul că aceasta reprezenta 35% din Produsul Național Brut al țării⁴.

La 1 martie 2003 a intrat în vigoare un nou cod al muncii, menit să îmbunătățească protecția juridică a angajaților și să armonizeze legislația română cu cea a UE. Conform noii legi, până în decembrie 2003, toți angajatorii vor avea obligația să întocmească un registru al angajaților. Este interzisă concedierea pe criterii de sex, naționalitate, rasă și o serie de alte criterii specificate, iar angajații au dreptul la cel puțin 20 de zile de concediu anual. Cu toate acestea, au fost exprimate unele îngrijorări cu privire la faptul că anumite prevederi sunt prea restrictive și ar putea amplifica rigiditățile pieței muncii, împiedicând astfel dezvoltarea ulterioară a sectorului privat prin creșterea costurilor muncii.

2.1.5 Aspecte legate de corupție

Raportul Periodic cu privire la progresele României în vederea aderării la UE, publicat de Comisia Europeană în noiembrie 2003, arată că „fenomenul corupției continuă să fie răspândit în România, afectând toate aspectele societății”. De asemenea, Raportul menționează că „pe perioada raportării au fost lansate o serie de măsuri de anvergură, însă aplicarea unei politici anti-corupție de ansamblu a fost limitată. Măsurile aplicate încă nu au avut impactul scontat, fiind necesare eforturi suplimentare.

Transparency International, în cel mai recent raport prezentând Indicele de Percepție a Corupției (CPI)⁵ în 133 de țări dat publicității în 2003, plasează România pe locul 83, alături de India și Malawi. În 2002 România ocupa locul 77, alături de Pakistan, Filipine și Zambia, în 2001 locul 69 și în 2000 poziția 68. În Europa, conform Indexului pe 2003, România este deasupra următoarelor țări în tranziție: Albania (82), Rusia (86), Moldova (100), Macedonia, Serbia și Muntenegru și Ucraina (106). Bazat pe 14 studii elaborate de șapte instituții independente, Indexul reprezintă un cumul de sondaje, care reflectă percepția oamenilor de afaceri, a oamenilor de știință și analiștilor de țară. CPI se axează pe corupția în care sunt implicați oficialii publici.

2.1.6 Reforma juridică

România a înregistrat progrese considerabile în privința reformelor care au îmbunătățit mediul juridic. Aplicarea de către România a Acordului European a îmbunătățit considerabil și a condus la armonizarea legislației naționale cu cea a UE. Au fost luate măsuri pentru a îndepărta obstacolele privind înființarea firmelor juridice din UE în România; au fost eliminate restricțiile la exporturile de materii prime sensibile; sistemul discriminatoriu de impozit pe profit este pe cale de a fi desființat. În ultimii ani au fost înregistrate progrese notabile cu privire la legislația companiilor și *conducerea corporativă*, concurență, achiziții publice, spălare de bani, protecția consumatorilor și publicitate.

⁴ Estimări conform F. Schneider (2002) “Dimensiunea și dezvoltarea economiilor subterane și forței de muncă din economia subterană în 22 de țări în tranziție și 21 de țări OECD: Ce știm cu adevărat?”. Estimările cele mai recente ale Institutului Național din România cu privire la economia la negru indică un procent mult mai mic, de aproximativ 18% din Produsul Național Brut.

⁵ Numărul total de țări incluse în acest index se modifică în fiecare an, prin urmare este problematică comparația între diverse clasificări ale aceleiași țări de-a lungul timpului. De exemplu, în 2003 au fost introduse 30 de țări cu coeficienți CPI de nivel mediu, fapt ce a dus la căderea în clasament a mai multor țări în tranziție, printre care și România.

Au fost realizate progrese în ceea ce privește procedurile greoaie de faliment din România, rezultat inițial al unei legislații necorespunzătoare în domeniul falimentului, aducându-se amendamente la Legea Falimentului. Alte progrese au fost realizate în domeniul legislației gajului, dar este încă prea devreme să se evalueze capacitatea creditorilor de a executa garanțiile lor. În ciuda unor progrese legislative, mediul de afaceri din România încă se confruntă cu probleme notabile de natură juridică. Corupția încă își face simțită prezența în birocrăția existentă la nivelul guvernului, în serviciul public și în comunitatea de afaceri, iar posibilitatea cetățenilor de a-și începe propria afacere este îngreunată de birocrăție și lipsa accesului la împrumuturi garantate sau capital de risc. Deși se simte o ameliorare a situației, instanțele judecătorești nu sunt întotdeauna capabile să execute contracte sau să soluționeze cazurile în mod imparțial, dat fiind personalul slab pregătit, neexperimentat și remunerat insuficient, predispus deseori la corupție.

2.1.7 Aspecte legate de mediul înconjurător

Planul Național de Acțiune pentru Mediu din 1999 a actualizat planul precedent în vederea respectării Planului Național de Adoptare a *Acquis-ului comunitar* pentru stabilirea măsurilor din cadrul procesului de integrare europeană. România a înregistrat progrese în finalizarea strategiilor sectoriale de mediu. Cu toate acestea, potrivit ultimei hotărâri a Consiliului cu privire la principiile, prioritățile, obiectivele intermediare și condițiile cuprinse în Parteneriatul de Aderare cu România, o serie de aspecte încă nu au fost abordate în domeniul mediului. Printre priorități se numără îmbunătățirea modului în care este elaborată legislația, avându-se în vedere consultări cu factorii interesați (inclusiv alte ministere, operatori economici și ONG-uri) precum și cerințele de implementare, inclusiv o evaluare exhaustivă și adecvată a costurilor de implementare. Un element cheie îl reprezintă strânsa colaborare între ministere pentru a asigura integrarea cerințelor de protecție a mediului în stabilirea și implementarea tuturor politicilor sectoriale pentru promovarea dezvoltării durabile. Este nevoie de mai multă instruire și de resurse suficiente pentru a întări activitatea Inspectoratelor locale și regionale de Protecție a Mediului, și coordonarea între ministere pentru găsirea de soluții de combatere a poluării industriale.

România încă se confruntă cu serioase probleme de mediu privind poluarea aerului, a apei și solului, fiind necesare investiții semnificative și participarea sectoarelor public și privat. Trebuie avută în vedere poluarea gravă a aerului datorată unităților energetice și altor entități industriale, în special cu metale grele, de la autovehicule și încălzirea casnică. Sunt de asemenea necesare progrese în domenii precum administrarea deșeurilor, îmbunătățirea accesului la stațiile de tratare și epurare, îmbunătățirea calității apei potabile; reducerea poluării apelor subterane; aplicarea unor norme integrate de prevenire și control al poluării. În contextul îmbunătățirii calității mediului, BERD s-a angajat în mod activ în Programele I și II de Dezvoltare a Utilităților Municipale, Programul Regional de Apă și Mediu, reprezentând investiții în utilități municipale (apă, ape reziduale, termoficare) în 16 orașe din România. În plus, Banca a arătat un interes sporit față de sectorul privat, investind în concesiunile de apă și ape reziduale.

De asemenea, BERD a derulat în România un program de asistență a Intermediarilor Financiarți în aplicarea procedurilor de analizare a conformității cu politica de mediu a bancii și în implicarea mai activă în dezvoltarea investițiilor pentru îmbunătățirea calității mediului.

Deși țara a aplicat deja reformele adecvate pentru consolidarea capacității administrative la nivel local și național, acest aspect rămâne esențial pentru implementarea cu succes a *acquis-ului*.

În martie 2001, România a ratificat Protocolul de la Kyoto, țara dispunând de un potențial considerabil pentru dezvoltarea unor proiecte de tip „Joint Implementation” care ar putea atrage finanțări suplimentare pentru îmbunătățirea ulterioară a calității mediului. Banca finanțează o serie de proiecte energetice, inclusiv dezvoltarea companiilor de servicii pentru eficiența energetică (ESCO).

Printre alte IFI, Banca Mondială și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) sprijină o serie de proiecte legate de Facilitatea Globală de Mediu (GEF), inclusiv Biodiversitatea Deltei Dunării și Consolidarea Capacității de Reducere a Emisiilor de Gaze cu Efect de Sera prin introducerea de măsuri de eficiență energetică (Schimbarea Climatului). IFC s-a implicat în proiectele de apă și canalizare, iar UE a sprijinit o serie de activități de regenerare a mediului.

2.2 Progrese înregistrate în tranziție și răspunsul economiei

2.2.1 Condiții macroeconomice pentru operațiunile Băncii

În 2002, economia României a cunoscut al treilea an consecutiv de creștere economică susținută. Creșterea reală a PIB la sfârșit de an a fost 4,9%, ca urmare a volumului mare de investiții în formarea capitalului brut fix și a creșterii exporturilor nete. Acest trend pozitiv a continuat în prima jumătate a lui 2003, deși într-un ritm mai scăzut, cu o rată de creștere a PIB de 4,3% de la an la an. Din punct de vedere al cererii, consumul casnic și investițiile de capital au crescut cu aproximativ 5,4 și 7,8% în prima jumătate a lui 2003, în timp ce contribuția exporturilor nete a scăzut față de sfârșitul anului 2002. Creșterea nominală și reală a salariilor, stimulată de creșterea nominală cu 43% a salariului minim aplicată din ianuarie 2003, precum și creșterea rapidă a creditelor în sectorul neguvernamental sunt câteva din cauzele care au condus la creșterea consumului privat și a importurilor, observate în prima jumătate a anului 2003.

Politica monetară se desfășoară în regim de curs de schimb fluctuant controlat. Banca Națională a României (BNR) intervine pe piața valutară pentru a preveni aprecierea reală excesivă a monedei naționale față de un coș valutar de 60%/40% EUR/USD, în același timp îndrumând ratele de schimb pe o direcție corespunzătoare obiectivului dezinflaționist. Această politică s-a dovedit de succes în reducerea ratei inflației la 15,8% la sfârșitul lui octombrie 2003, de la 30% la finele lui 2001. Cu toate acestea, este foarte probabil ca rata inflației la sfârșitul anului să depășească pragul de 14%, ca urmare a creșterii prețurilor la energie în a doua jumătate a anului 2003. Începând din martie 2003, BNR a trecut la EURO ca monedă de referință pentru operațiunile de piață, pentru a reflecta ponderea relativă a acestei monede în economie, a pregăti terenul pentru aderarea la UE și eventual intrarea în Uniunea Monetară Europeană (EMU). În timp, contul de capital a fost treptat liberalizat, măsură însoțită de rate mai mici ale dobânzii. Totuși, în mai 2003, BNR a suspendat reducerile aferente ratei dobânzii (limită impusă ratei dobânzii la depozite) și a înăspri controlul monetar pentru a ține sub control deprecierea nominală excesivă a leului, în același timp preîntâmpinând epuizarea rezervelor sale valutare. Mai mult, în a doua jumătate a anului, BNR a crescut rata dobânzii de trei ori – în august, octombrie și noiembrie – pentru a tempera acordarea rapidă a creditelor în sectorul neguvernamental, care a alimentat o cerere ridicată de importuri. În octombrie 2003,

rata medie a dobânzii pentru operațiunile de sterilizare ajunsese la 21,25% față de 17,4% în martie 2003.

Deficitul cumulat de cont curent în 2002 a fost redus la 1,5 miliarde EUR (1,6 miliarde USD), față de 2,1 miliarde EUR (2,3 miliarde USD) în 2001. Aceasta corespunde unei ajustări de 2,4% din PIB între 2001 și 2002. Cu toate acestea, balanța comerțului s-a deteriorat în prima jumătate a lui 2003, când creșterea importurilor a depășit creșterea exporturilor. Drept urmare, deficitul comercial cumulat în primele opt luni ale anului 2003 aproape că s-a dublat în termeni nominali față de aceeași perioadă a anului trecut. Creșterea sumelor remise din străinătate și nivelul redus al serviciului datoriei externe au diminuat impactul acestei creșteri a deficitului comercial asupra contului curent. Acesta din urmă este finanțat printr-o combinație de fluxuri nete FDI (de aproximativ 731 milioane EUR (850 milioane USD) în primele opt luni ale lui 2003) și alte surse de capital. În iunie, guvernul a lansat pe piețele internaționale o emisiune de Euro-obligațiuni de șapte ani purtând un cupon de 5,75% (2,26% peste nivelul Euro-obligațiunilor), colectând astfel 700 milioane EUR (816 milioane USD).

Politica fiscală a fost întărită treptat pentru a atinge un prag al deficitului general consolidat de 2,65% din PIB anul acesta, în scădere față de 3,5% din PIB în 2001. Cu toate acestea, arieratele intra-companii și arieratele către utilitățile publice amenință sustenabilitatea fiscală pe termen lung, fiind o sursă de deficite cvasi-fiscale ridicate. În prezent, guvernul lucrează la elaborarea unei propuneri care vizează înghețarea creșterii penalităților pentru întârzierea plăților și eventual ștergerea arieratelor anumitor întreprinderi de stat, cu condiția ca acestea să se alinieze la creșterile ulterioare de prețuri ale energiei și să își achite facturile energetice. Gradul de îndatorare al României este scăzut față de cel al țărilor vecine din sud-estul Europei și majoritatea țărilor din Europa centrală și de est și Țările Baltice. Evoluțiile favorabile ale cursului de schimb și o creștere a PIB peste așteptări au contribuit la reducerea datoriei publice totale (externe și interne) la 29% din PIB la sfârșitul lui 2002, față de 31% la sfârșitul lui 2000. Totalul datoriei externe brute (publice și private) reprezenta 34% din PIB în 2002, în creștere față de 31% cu un an în urmă. Obligatiile legate de serviciul datoriei (publice și private) au atins un vârf în timpul crizei din 1999, dar a scăzut după aceea.

Pe termen scurt, este foarte probabilă o creștere anuală a PIB de 4,5-5%, susținută de o cerere internă puternică și de revitalizarea moderată a piețelor UE. Cu toate acestea, este nevoie de progrese în privatizare și reforme structurale, pentru a asigura creșterea productivității și a susține creșterea PIB pe termen mediu / lung. Se estimează că inflația va scădea sub 10% până la sfârșitul lui 2004. Deficitul de cont curent poate rămâne ridicat pe termen mediu, date fiind nevoile ridicate de investiții ale țării înainte de aderarea la UE. Riscul major îl reprezintă eventuala relaxare a politicii fiscale, ca urmare a creșterii peste așteptări a salariilor din sectorul public, a pensiilor și subvențiilor pentru utilități publice precum și a fondurilor extrabugetare. Din punct de vedere extern, economia este vulnerabilă la o creștere explozivă a importurilor generată de consum, prețuri majorate ale petrolului sau la creșterea într-un ritm scăzut a principalelor piețe de export ale României.

2.2.2. Succesul și provocările tranziției

Abordarea fragmentară și implementarea dezordonată a reformelor în ultimul deceniu au lăsat România în urma tuturor celorlalte țări candidate la aderare din Europa Centrală și de Est și zona Baltică. În ciuda progreselor înregistrate în privatizare și liberalizarea prețurilor, slăbiciunile în conducerea corporativă, întârzierile în restructurarea întreprinderilor și gradul scăzut de intermediere financiară au împiedicat dezvoltarea sectorului privat.

Progresele pe calea atingerii standardelor unei economii de piață funcționale pot fi evaluate comparând indicatorii BERD de tranziție pentru România cu cei ai celorlalte țări candidate. După cum este indicat în Tabelul 2, până la mijlocul anului 2003 România aproape încheiase reformele de primă fază, adică liberalizarea prețurilor și a comerțului alături de mica privatizare.

Tabelul 2: Indicatorii tranziției pentru țările candidate la aderarea la UE, 2003

	Mica privatizare	Liberalizarea prețurilor	Sistemul comerțului și schimbul valutar	Marea privatizare	Conducerea și restructurarea întreprinderilor	Politicile concurențiale	Reforma bancară și liberalizarea ratei dobânzii	Piața valorilor mobiliare & instituțiile financiare nebancale	Reforma infrastructurii
Bulgaria	4-	3	4+	4-	3-	2+	3+	2+	3-
Cehia	4+	3	4+	4	3+	3	4-	3	3
Estonia	4+	3	4+	4	3+	3-	4-	3+	3+
Ungaria	4+	3+	4+	4	3+	3	4	4-	4-
Letonia	4+	3	4+	3+	3	3-	4-	3	3
Lituania	4+	3	4+	4-	3	3	3	3	3-
Polonia	4+	3+	4+	3+	3+	3	3+	4-	4-
România	4-	3+	4	3+	2	2+	3-	2	3
Slovacia	4+	3	4+	4	3	3	3+	3-	2+
Slovenia	4+	3+	4+	3	3	3-	3+	3-	3+

Coeфициenții variază de la 1, reprezentând progres zero sau nesemnificativ, până la 4+, reprezentând standarde similare economiilor avansate.

Sursa: Raportul Tranziției BERD 2003

Cu toate acestea, țara trebuie să accelereze cea de-a doua fază a programului de reforme, axată pe construcția instituțională. După cum se observă din Tabelul 2, România este încă sub nivelul mediu al celorlalte țări candidate aflate într-o poziție mai avansată în ceea ce privește marea privatizare, conducerea și restructurarea întreprinderilor, politicile concurențiale, dezvoltarea sectorului financiar și reforma infrastructurii. Încheierea procesului de aderare la UE necesită nu doar investiții suplimentare substanțiale în infrastructură și mediu, ci și construcția instituțională și în special reformarea administrației publice și sistemului juridic din România. Având în vedere că flagelul corupției reprezintă o sursă majoră de îngrijorare publică, sunt necesare reforme și reglementări prin care să se îmbunătățească aplicarea legii și administrarea în general.

Banca poate ajuta România în abordarea următoarelor provocări cheie ale tranziției:

- **Îmbunătățirea climatului investițional al țării.** Climatul investițional dificil și sistemul juridic slab rămân obstacole cheie pentru dezvoltarea sectorului privat. Deși recent au fost luate măsuri pentru respectarea legislației fiscale și simplificarea procedurilor de impozitare și înregistrare atât pentru firmele locale cât și pentru cele străine, plata TVA și procedurile de rambursare rămân problematice. De asemenea, va mai dura câțiva timp până la aplicarea în România a unui sistem fiscal stabil și transparent. Introducerea „procedurii aprobării tacite” la mijlocul lui mai 2003, care are în vedere eliberarea a aproximativ 477 de autorizații de către administrația publică, este un prim pas în reducerea birocrăției și eliminării tergiversărilor administrative. Această procedură permite firmelor să considere că au obținut consimțământul oficial să se angajeze în anumite activități, dacă autoritățile de resort nu răspund în termen de 30 de zile de la depunerea cererii relevante. Cadrul legislativ din România suferă modificări frecvente ca urmare a practicii larg răspândite de a introduce amendamente fiscale / juridice prin ordonanțe de urgență ale guvernului, în detrimentul procesului

normal de aprobare legislativă, care permite publicarea proiectelor legislative, dezbateri și supuneri la vot. Legile în vigoare lasă loc de interpretare, punerea lor în aplicare este adesea nesatisfăcătoare, iar procedurile de recurs sunt greoaie. Trebuie liberalizate reglementările valutare, care impun unele restricții împrumuturilor români cu privire la – printre altele – depozitele și plățile în valută.

- ***Încheierea programului de privatizare și realizarea unor progrese decisive în legătura cu introducerea reformelor structurale, în special în sectorul energetic.*** În timp ce majoritatea întreprinderilor mici și mijlocii au fost privatizate, restructurarea și privatizarea mai multor mari întreprinderi de stat și mari regii de utilități au înregistrat întârzieri față de graficul convenit cu Banca Mondială și FMI în cadrul programelor respective. La mijlocul anului 2003, aproximativ 1.342 de companii erau încă în portofoliile APAPS, al Ministerului Industriilor și Comerțului și al Ministerului Finanțelor⁶.

În sectorul energetic, caracterizat printr-un mare deficit cvasi-fiscal, provocările cheie cu care se confruntă Guvernul sunt îmbunătățirea cadrului legislativ și de reglementare, consolidarea independenței reglementatorului, îmbunătățirea ratei de colectare a facturilor de către utilități și încheierea cu succes a procesului de privatizare. Au fost întreprinse unele măsuri preliminare în această direcție, în privatizarea primelor două companii de distribuție a energiei electrice, Electrica Banat și Electrica Dobrogea, lansată la începutul lui ianuarie 2003. Compania italiană ENEL a depus singura ofertă neangajantă la sfârșitul lui iulie. În martie 2003 au fost selectați consultanții pentru privatizarea altor doi distribuitori de energie electrică (Electrică Oltenia și Electrică Moldova) și a primelor două companii de distribuție a gazului natural (Distrigaz Sud și Distrigaz Nord). Privatizarea SNP Petrom - compania integrată de petrol și gaze în proprietatea statului - a debutat la începutul acestui an și continuă conform graficului convenit atât cu Banca, cât și cu Banca Mondială.

- ***Întărirea disciplinei financiare și comerciale în întreprinderile de stat în utilitățile publice.*** Creșterea exagerată a salariilor în întreprinderile de stat și nivelul ridicat al arieratelor la bugetul de stat și la utilitățile publice s-au numărat printre sursele cheie ale relaxării politicii fiscale și au condus la puternice presiuni inflaționiste în trecut. Nesoluționarea acestor probleme a condus la amânarea cu 18 luni de către FMI a finalizării Acordului Stand-By, de la sfârșitul lui martie 2002 până la mijlocul lui octombrie 2003.

În acest an, autoritățile au fost de acord să ia măsuri pentru restructurarea unor întreprinderi publice cu pierderi, prin disponibilizarea până la sfârșitul lui iunie 2003 a unui număr de 22.000 de angajați dintr-o serie de întreprinderi și mine. Între august și mijlocul lui septembrie 2003, au fost disponibilizați alți 16.500 de angajați ai societăților de cale ferată și 4.000 din două companii agricole. În sectorul energetic, recent s-au înregistrat progrese în încasarea plăților de la marii clienți industriali, ca urmare a faptului că guvernul a amenințat rău-platnicii cu întreruperea utilităților. Cu toate acestea, au crescut arieratele persoanelor fizice, ca urmare a creșterilor recente de tarife, care au fost introduse pentru a aduce prețurile la utilizatorii finali pentru energie electrică și termică mai aproape de nivelul de recuperare a costului.

⁶ În septembrie – octombrie s-au înregistrat progrese prin vânzarea către investitori strategici a unor producători auto în suferință (ARO, Roman, Tractorul), o oțelărie (Siderurgica) și un producător de țevi (Petrotub).

- **Promovarea construcției instituționale și o mai bună utilizare a fondurilor UE de pre-aderare.** Asistența financiară a UE pentru România prin programele PHARE, ISPA și SAPARD va crește considerabil înainte de aderare (până la o valoare estimată de 2,8 miliarde EUR (3,3 miliarde USD) în perioada 2004-2006), fiind condiționată de progresele înregistrate în aplicarea foii de parcurs și de îmbunătățirea semnificativă a capacității administrației publice de a gestiona și utiliza în mod eficient fondurile UE. Deși un program de reformare a administrației publice a fost lansat în 2002, capacitatea generală de a implementa și de a pune în aplicare legislația adoptată rămâne limitată.

2.3. Accesul la capital

După criza de lichidități din 1999, România a reintrat pe piețele internaționale de capital în al treilea trimestru din 2000, cu o emisiune de Euro-obligațiuni în valoare de 250 milioane EUR (260 milioane USD) cu scadență la trei ani, purtând o dobândă de 11%. De atunci, țara a testat în fiecare an piețele de capital, pentru a stabili pragurile de referință și pentru a extinde treptat scadența portofoliului datoriei externe. În aprilie 2002, Ministerul Finanțelor a lansat prima sa emisiune de Euro-obligațiuni pe zece ani, încasând în total 700 milioane EUR (750 milioane USD) la o rată a dobânzii de 8,5%. Cea mai recentă emisiune o reprezintă Euro-obligațiunile pe șapte ani în valoare de 700 milioane EUR (750 milioane USD), lansată în iunie 2003, purtătoarea unui cupon de 5,75%.

Evoluția macroeconomică bună și povara scăzută a datoriei au garantat României o îmbunătățire a rating-urilor acordate de principalele agenții internaționale de profil. S&P a îmbunătățit ratingul valutar al României la BB (trend pozitiv) în septembrie 2003. Fitch a confirmat ratingul suveran pentru valută străină la BB- cu evoluție pozitivă, în timp ce ratingul Moody a rămas la B1, cu două trepte sub S&P. Euro-obligațiunile pe zece ani sunt tranzacționate în prezent la 2,74% peste nivelul Euro-obligațiunilor, în scădere semnificativă față de marja de 4,22% în urmă cu un an. În ultimii patru ani, intrările nete de investiții străine directe au depășit 930 milioane EUR (1 miliard USD), estimându-se o creștere pentru acest an în cazul finalizării cu succes a mării privatizări în sectoarele bancar și energetic. Cu toate acestea, o provocare cheie pentru viitor o reprezintă atragerea investițiilor noi.

Deși s-a plecat de la un nivel foarte scăzut, împrumuturile în sectorul neguvernamental au crescut în primele nouă luni ale lui 2003 cu 44% în termeni reali față de anul 2002. Portofoliul de credite al băncilor locale este dominat de scadențe pe termen scurt, iar accesul sectorului privat la finanțările pe termen mediu și lung rămâne limitat. Cu toate acestea, de la începutul anului, au crescut creditele neguvernamentale pe termen mediu și lung acordate companiilor cu 38% și respectiv 65% în termeni reali. Mai mult, a crescut cota împrumuturilor pe termen mediu și lung în cadrul creditelor acordate companiilor, de la 29 la 35%. Dezvoltarea pieței locale de capital este încă la început. În ciuda numărului mare de companii listate, valoarea totală a tranzacțiilor de la Bursa de Valori București nu a depășit 10% din PIB în 2003.

3. ORIENTĂRI STRATEGICE

3.1. Prioritățile Băncii pentru Perioada Strategiei

Banca va sprijini eforturile guvernului de implementare a programului de reforme și în îmbunătățirea climatului investițional al țării pentru a atrage un volum mai mare de Investiții Străine Directe și a accelera dezvoltarea sectorului privat local. Per ansamblu, prioritățile operaționale ale Băncii se vor axa pe dezvoltarea generală a sectorului privat și reabilitarea sectoarelor infrastructură și energetic ale țării. Banca va continua să dezvolte relațiile strânse cu guvernul precum și dialogul constructiv cu asociații locale de afaceri și cu comunitatea investitorilor străini. În perioada aferentă strategiei următoare, Banca va încerca să continue realizarea unui impact major asupra procesului tranziției prin asumarea de angajamente anuale similare celor din ultimii doi ani, Activitățile și acțiunile Băncii pentru dezvoltare instituțională vor acoperi toate sectoarele și vor include diverse instrumente financiare. La 31 Octombrie 2003, volumul proiectelor aflate în pregătire este considerabil de peste 844 milioane EUR (981 milioane USD), din care 198 milioane EUR (230 milioane USD) au trecut etapa de analiza finală.

În următorii doi ani, strategia Băncii se va axa pe zone prioritare corespunzând provocărilor tranziției:

- dezvoltarea infrastructurii, inclusiv privatizarea / comercializarea utilităților publice în sectoarele energetic și transport; co-finanțare și o mai bună utilizare a fondurilor UE de pre-aderare prin construcție instituțională;
- dezvoltarea sectorului privat, inclusiv îmbunătățirea climatului investițional, condiții de acțiune similare la diferite niveluri, încheierea privatizării;
- consolidarea în continuare a sectorului financiar (inclusiv cel nebancar) și a IMM-urilor.

În conformitate cu mandatul Băncii de a sprijini activ prin proiectele sale de investiții o dezvoltare ecologică sănătoasă și durabilă, Banca se va concentra pe optimizarea beneficiilor aduse mediului înconjurător asociate domeniilor prioritare de investiții în România. Acest lucru corespunde acțiunilor pe care le implică procesul de adoptare a *acquis-ului comunitar* al UE. Toate operațiunile BERD din România sunt supuse Politicii și Procedurilor de Mediu ale Băncii. Planurile de Acțiune pentru Mediu sunt incluse, după caz, în documentația legală pentru a putea rezolva aspectele ridicate în timpul analizei proiectelor.

3.2. Provocările sectoriale și obiectivele Băncii

3.2.1. Infrastructura

Principalele provocări asociate dezvoltării infrastructurii conform prevederilor Secțiunii 2.2 de mai sus, rămân privatizarea utilităților, creșterea eficienței energetice și reformele în politica sectorului energetic, comercializarea și privatizarea activităților operaționale și o participare mai activă a sectorului privat, consolidarea independenței cadrului de reglementare, îmbunătățirea cadrului legislativ, eliminarea distorsiunilor de preț, ameliorarea capacităților instituționale (pentru utilități, organisme de supraveghere / reglementare,

instituii guvernamentale centrale / locale), reformarea cadrului bugetar și fiscal în administrația centrală și locală, creșterea capacității de absorbție a fondurilor UE.

În contextul investițiilor extrem de necesare în infrastructură și a sumelor limitate disponibile pentru garanțiile guvernamentale, răspunsul operațional al Băncii va fi acela de a sprijini programele ambițioase de investiții în infrastructură prin crearea de noi structuri de finanțare fără garanții guvernamentale destinate utilităților publice, concesiunilor și implicării în alte sectoare. Cu toate acestea, va fi nevoie în continuare de sprijin guvernamental pentru a mobiliza investiții private semnificative și a dezvolta conceptele de Parteneriat Public-Privat (PPP), venind astfel în sprijinul sectorului privat, alături de consolidarea capacității sectorului public de a le implementa și administra; pentru a asigura o implicare mai mare și o infuzie de investiții private.

Energie electrica, Eficienta energetica și Resurse naturale: Prioritățile vor fi asigurarea sprijinului pentru provocările cheie ale tranziției, respectiv eforturile continue de privatizare în următoarele domenii:

- SNP Petrom;
 - companiile de distribuție a energiei electrice;
 - companiile de distribuție a gazului natural;
 - anumite unități de generare a energiei electrice.
- În contextul interesului internațional redus pentru investițiile în sectorul energetic, Banca va căuta să asigure sprijin pentru reformele de reglementare necesare prin utilizarea fondurilor de cooperare tehnică și dezvoltarea unor structuri public-private care să atragă investiții private.
 - Pentru a sprijini sustenabilitatea acestor măsuri, Banca se va concentra de asemenea pe aspectele de suportabilitate pe care le ridică procesul de privatizare și reformă. În prezent, Banca lucrează la un studiu care analizează impactul creșterilor de tarife la electricitate în România în contextul pieței regionale de energie.
 - Banca va continua să abordeze provocarea cheie a tranziției care deriva din nevoia stringentă de reabilitare a infrastructurii învechite din sectorul energetic, pentru a o aduce mai aproape de standardele UE. În mod specific, Banca se va implica în reabilitarea activelor, optimizarea și reorganizarea prin împrumuturi și investiții în domenii precum gazul natural, transportul țițeiului și al produselor petroliere, distribuția, transmisia și generarea de energie electrică, încălzire centralizată. Concomitent, investițiile respective vor fi ierarhizate după următoarele criterii:
 - cele care sunt competitive atât la nivel regional cât și național;
 - cele care sunt necesare pentru respectarea standardelor UE de mediu și / sau contribuie la condițiile de mediu ale proiectelor respective.
 - Considerentele de eficiență energetică vor fi esențiale pentru operațiunile Băncii în colaborare cu donatori și alte IFI. Banca va sprijini în continuare investițiile menite să asigure respectarea normelor UE de mediu în privința energiei și să reducă nivelul ridicat de consum specific de energie din România (aproximativ dublu față de Europa Occidentală). Banca va căuta să apeleze la intermediari financiari pentru a accesa proiecte mici.
 - Concret, Banca va căuta să intre în parteneriat cu investitori strategici în vederea privatizării companiilor din sectorul energetic. Printre acestea se numără SNP Petrom și companiile de distribuție a energiei electrice, urmate de companiile de distribuție a gazului natural. Depozitele de gaze și magistrala Constanța – Omisalj prin Serbia reprezintă alte provocări importante pentru tranziție care ar putea fi depășite cu investiții din partea Băncii, fiind cruciale pentru înființarea unei piețe regionale mai integrate de energie.

- Un domeniu critic pentru sprijinul Băncii, vulnerabil financiar dar important din punct de vedere strategic, îl reprezintă centralele termice care necesită reabilitare. Banca are un studiu în derulare pentru a identifica centralele care se potrivesc cel mai bine atragerii unei participări private și va continua să colaboreze cu guvernul în acest domeniu.

Transporturi:

Drumuri. Principalele provocări în sectorul de drumuri în următorii ani sunt continuarea comercializării și a privatizării activităților operaționale, creșterea participării sectorului privat, inclusiv concesionarea exploatării drumurilor de către sectorului privat și îmbunătățirea finanțării publice a sectorului de drumuri în vederea recuperării totale a costurilor. Trebuie consolidate capacitățile sectorului public de a elabora proiecte pentru licitații, de ofertare, negociere și administrare a contractelor respective, pentru a optimiza beneficiile care decurg din implicarea sectorului privat.

Căi ferate. Ca urmare a primului proiect de cale ferată derulat de Bancă în România, semnat în 1997, Guvernul României a reorganizat Compania Națională de Căi Ferate în cinci companii distincte, care și-au început activitatea în mod independent în octombrie 1998. Modificările convenite cu Banca prin Planul de Restructurare a Căilor Ferate au condus la o mai mare transparență financiară în acest sector. Deși separarea activității a creat nevoia de structuri administrative suplimentare, ea a adus totodată o nouă viziune administrativă, care a evidențiat deficiențe în servicii și ineficiențe de cost în furnizarea serviciilor. Companiile nou-înființate necesită, în continuare, sprijin din punctul de vedere al investițiilor și al comercializării.

Porturi și căi interne de comunicații pe apă. Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii porturilor va rămâne una dintre prioritățile infrastructurii de transporturi, având în vedere importanța pe care o au porturile în economia românească. Principalul obiectiv este dezvoltarea unei abordări echilibrate a finanțării din fonduri publice, concomitent cu creșterea eforturilor pentru atragerea inițiativelor din sectorul privat, în special în domeniul terminalelor portuare.

Activitățile specifice pot include:

- Sprijin suplimentar acordat Administrației Naționale a Drumurilor pentru restructurarea activităților sale și asigurarea unui credit suplimentar cu garanții guvernamentale pentru dezvoltarea centurii Cluj, precum și sprijin în organizarea licitației și implementarea viitoarelor PPP-uri pentru drumuri; asigurarea finanțării pentru diverse segmente ale autostrăzii București-Brașov sau alte autostrăzi.
- Sprijin acordat Companiei de Infrastructură de Cale Ferată în anumite investiții selectate de-a lungul coridoarelor cheie de transport pentru a veni în completarea programului cu finanțare ISPA aflat în derulare cu privire la Coridoarele Rețelei Trans-Europene.
- Împrumuturi fără garanți guvernamentale acordate operatorilor feroviari, pentru modernizarea parcului feroviar și încurajarea politicilor de comercializare / privatizare a activităților.
- Investiții de reabilitare a sectorului căi navigabile interne pentru o siguranță sporită.
- Investiții în proiecte de infrastructură a porturilor, necesare pentru siguranță operațională sau pentru a atrage participarea sectorului privat în dezvoltarea operațiunilor portuare ulterioare.

Infrastructură municipală și de mediu: România a introdus numeroase reforme și reglementări instituționale pentru a deschide calea împrumuturilor descentralizate pentru companiile municipale de utilități. Banca va continua să își consolideze prezența în sectorul municipal, căutând metode prin care să își transpună experiența din sectorul furnizării apei la alte utilități și sectoare municipale. Banca se va concentra pe proiecte care promovează sustenabilitatea pe termen lung în localități și județe angajate pe calea reformelor. Un alt aspect pe care se va concentra activitatea Băncii este respectarea standardelor UE în domeniul mediului.

În evaluarea proiectelor din acest sector, Banca va evalua cu atenție tarifele. Constrângerile de suportabilitate vor fi luate în considerare, iar Banca va calibra dimensiunea, structura și durata investițiilor pentru a asigura suportabilitatea pe termen lung.

Deși Banca se concentrează, în continuare, pe investițiile cu garanții neguvernamentale, va colabora îndeaproape cu companiile furnizoare de utilități pentru a majora implicarea sectorului privat. Banca va juca un rol tot mai important în mobilizarea băncilor comerciale în sectorul infrastructurii municipale, intenționând să amplifice efectul creditelor sale prin sindicalizare, acolo unde acest lucru este posibil. În plus, se consideră că Banca poate acorda împrumuturi cu garanții de stat în cazul proiectelor cu impact semnificativ asupra tranziției. Mai precis, Banca va sprijini regionalizarea utilităților de apă prin înființarea unor utilități viabile la nivel regional capabile să atragă și să implementeze programele de investiții.

Activitățile specifice pe perioada strategiei pot include:

- Acordarea și implementarea de credite neguvernamentale utilităților municipale pentru a veni în sprijinul proiectelor de mediu UE ISPA, atât în sectorul apelor reziduale cât și în cel al deșeurilor solide, pentru a asigura respectarea standardelor UE. Solvabilitatea împrumuturilor și a autorităților locale vor reprezenta criterii importante în stabilirea proiectelor eligibile.
- Colaborarea cu acele utilități implicate în parteneriate public-private, prin asigurarea împrumuturilor pe termen lung și a altor produse financiare. În prezent, Banca sprijină și colaborează cu județul Constanța, care intenționează să finalizeze o licitație pentru concesionarea serviciilor utilitare de apă în 2004. Și alte autorități locale experimentează participarea sectorului privat în sectorul apei, luând parte la studii de opțiuni. În funcție de rezultatul acestor studii, ar mai putea apărea unul sau două proiecte cu participarea sectorului privat în sectorul municipal.
- Acordarea unui împrumut garantat de stat pentru a sprijini Programul de Investiții în Dezvoltarea Orașelor Mici și Mijlocii (SAMTID), un proiect al cărui obiectiv este crearea unor companii de apă mai mari și mai eficiente pentru a deservi orașele mici și mijlocii. O provocare cheie pentru SAMTID va fi modul de structurare a investiției Băncii astfel încât să se obțină impactul maxim.
- Elaborarea și implementarea unor proiecte de transport urban prin punerea la dispoziția municipalităților orientate către reformă a creditelor neguvernamentale și a asistenței tehnice aferente. Investițiile pot acoperi reînnoirea parcului auto pentru transportul public și gospodărirea și modernizarea străzilor.
- Apelarea la intermediari financiari pentru investiții în sectorul municipal prin crearea unui instrument pentru finanțarea municipalităților mici și medii.

3.2.2. Sectorul corporativ

Conform prevederilor din Secțiunea 2.2, provocările cheie ce vor trebui abordate cu privire la dezvoltarea sectorului corporativ privat sunt îmbunătățirea climatului investițional și a sistemului juridic al țării. De asemenea, provocările specifice includ soluționarea ineficiențelor și inconsecvențelor din cadrul de reglementare, a lipsei disciplinei financiare și comerciale din întreprinderile de stat și din utilitățile publice, a nevoii de dezvoltare instituțională în domenii precum conducere corporativă, achiziții publice și management modern, a lipsei capitalului local și a nivelului scăzut de investiții străine directe, a infrastructurii necorespunzătoare și a dificultății accesului la finanțări pentru IMM-uri, capitalul de lucru și investiții de capital. Principalele priorități operaționale ale Băncii în următorii doi ani vor fi următoarele:

Investiții noi / Investiții străine directe: Sprijinirea investitorilor strategici cu planuri de investiții viabile din punct de vedere comercial prin întreaga gamă de produse ale Băncii, și astfel încurajând noi investiții în toate activitățile industriale și comerciale competitive. Accentul va fi pus pe proiecte noi și de extinderi în scopul sporirii portofoliului de investiții al Băncii.

Sectorul agroindustrial:

- Cooperarea strânsă cu băncile locale în vederea acordării de împrumuturi IMM-urilor din sectorul agroindustrial precum și aplicarea unei diversități de scheme de finanțare adaptate condițiilor specifice din acest sector, cum ar fi credite oferite furnizorilor prin acorduri finanțate sau nefinanțate de împărțire a riscurilor.
- Introducerea finanțării garantate cu mărfuri, cum ar fi Programul Certificatelor de Depozit, care se estimează că va conduce la dezvoltarea sectorului agricol în România, asigurând fermierilor capitalul sezonier de lucru și finanțarea pe termen mediu pentru investițiile în logistica aferentă precum depozitarea și manipularea cerealelor.
- Asigurarea finanțării pe termen lung pentru investitorii strategici în piața de retail aflată în plină expansiune. Acesta a fost identificat ca fiind unul dintre sectoarele care contribuie la creșterea economică și promovează eficientizarea agriculturii primare.
- Identificarea companiilor locale de succes în procesarea alimentelor și a băuturilor capabile să sprijine programele de investiții pe termen lung și finanțarea aferentă.

Telecomunicații: Începând de la 1 ianuarie 2003, piața de telecomunicații din România s-a liberalizat pe deplin, cadrul legislativ fiind modificat semnificativ, pentru a permite libera concurență în toate sectoarele de telecomunicații, inclusiv serviciile de telefonie vocală locală și la distanță. Provocarea cu care se confruntă în prezent sectorul este creșterea semnificativă a accesului la rețelele de telecomunicații, furnizarea de noi servicii și îmbunătățirea calității de ansamblu a serviciului.

Banca va sprijini participarea privată la dezvoltarea pieței de telecomunicații din România, în scopul creșterii investițiilor în acest sector, al unui mai bun acces la serviciile de comunicație prin intermediul rețelelor Romtelecom și ale operatorilor alternativi, pentru a îmbunătăți calitatea serviciului, a încuraja apariția unor servicii inovatoare și avansate de comunicații în contextul pieței recent liberalizate și a stimula concurența.

Imobiliar și Turism:

- Sprijinirea selectivă a proiectelor care promovează o mai bună infrastructură de birouri, logistică, depozite și retail ca răspuns la cerere.

- Un accent crescând pe dezvoltările rezidențiale pentru a răspunde cererii crescânde ca urmare a creșterii PIB și aplicării cadrului legal necesar, permițând astfel finanțării bancare ipotecare să se dezvolte pe termen lung.
- Sprijinirea dezvoltării hotelurilor și a altor facilități turistice ca răspuns la cererea din capitală și din alte regiuni ale țării.

3.2.3. Sectorul financiar și IMM-urile

În ciuda progreselor înregistrate în privatizarea și restructurarea sectorului bancar, principalele provocări cu care se confruntă sectorul financiar, identificate în Secțiunea 2.2 de mai sus, includ: sistemul juridic slab și cadrul legislativ instabil și imperfect, consolidarea și specializarea sectorului, lipsa condițiilor care ar permite creșterea intermedierei financiare și diversificarea produselor, sistemul financiar nebanca subdezvoltat, reformele atât de necesare în sistemele de asigurări și pensii, încheierea privatizării sectorului bancar și construcția instituțională a cadrului de reglementare. Obiectivele Operaționale ale Băncii pentru perioada Strategiei sunt următoarele:

Sectorul bancar: În ciuda progreselor înregistrate, băncile și alte instituții financiare trebuie încă să-și îmbunătățească nivelurile de eficiență. Creditele interne în sectorul privat sunt la cel mai scăzut nivel din Europa Centrală și de Est, situându-se la 8% din PIB în 2002, companiile locale confruntându-se cu o oferta scăzută de finanțare. De asemenea, sectorul financiar trebuie să își diversifice și mai mult serviciile și produsele financiare acordate clienților, în special IMM-urilor și pieței de retail. Banca va avea, în continuare, inițiative care să contribuie la dezvoltarea unui sistem financiar dinamic și stabil.

În acest context, activitățile Băncii în cadrul sectorului financiar din România se vor axa pe finanțarea economiei reale și se vor concentra asupra a trei obiective principale:

- *Privatizare și Consolidare.* Sprijinirea eforturilor autorităților române de a privatiza băncile de stat, care reprezintă 45% din activele sectorului bancar din România. În martie 2002 a fost lansată privatizarea Băncii Comerciale Române (BCR), cea mai mare din cele trei bănci de stat care au mai rămas în România. BCR reprezintă aproximativ 30% din activele totale ale sistemului bancar. După două încercări nereușite de a privatiza BCR cu un investitor strategic, Banca împreună cu IFC vor prelua un pachet minoritar de acțiuni BCR, în contextul unei strategii revizuite de privatizare articulată pe două faze. Ca urmare a investiției BERD și IFC, BCR va trece printr-o restructurare operațională în vederea pregătirii pentru privatizarea deplină în 2005-2006. Mai mult, Banca va lua în calcul o eventuală implicare în restructurarea și privatizarea pe termen mediu a CEC și Eximbank. Sectorul bancar din România este în continuare fragmentat, fiind încă nevoie de consolidare bancară. În acest context, Banca poate sprijini anumite oportunități de fuziune și achiziție între băncile private locale.
- *Introducerea de noi produse pentru consumatori și IMM-uri.* Acordarea, în continuare, a facilităților ipotecare pentru bănci selectate, astfel încât să se asigure că creditarea ipotecară să fie realizată în conformitate cu reglementările UE cu privire la protecția consumatorilor. De asemenea, Banca va înființa o piață ipotecară secundară, furnizând asistență băncilor locale pentru elaborarea produselor ipotecare standard care pot fi utilizate fie pentru emiterea obligațiunilor ipotecare sau, pe termen mediu

spre lung pentru garantarea sumelor de încasat din ipoteci. Banca va lua în considerare și sprijinirea instituțiilor ipotecare specializate.

- *Leasing-ul* se dovedește, de asemenea, o opțiune atractivă de finanțare pentru modernizarea activelor fixe și extinderea afacerilor. Activitatea companiilor de leasing s-a dezvoltat considerabil. Prin programul UE Phare, Banca va continua să asigure, companiilor locale de leasing finanțarea pe termen lung necesară pentru creditarea proiectelor de investiții mici și medii cu perioade mai mari de rambursare.

Sectorul IMM-urilor și micro-întreprinderilor: Sprijinirea dezvoltării unei finanțări durabile pentru IMM-uri. Banca va continua să acorde băncilor partenere facilități de creditare pentru IMM-uri și micro-întreprinderi, în cadrul Liniei de finanțare a IMM-urilor UE/BERD și a Liniei de finanțare pentru IMM US/BERD, precum și prin MIRO Bank, bancă specializată în micro-finanțări în cadrul căreia Banca deține o participație de 20,8%. Banca își va continua cooperarea fructuoasă cu KfW ca partener la Miro Bank și va utiliza pârghiile de care dispun ambele instituții pentru îmbunătățirea cadrului legislativ și de reglementare în domeniul micro-creditării. Cooperarea dintre KfW (prin intermediul Fondului Germano-Român) și Bancă va continua prin asistența tehnică acordată băncilor partenere (ex. programul de redimensionare a Băncii Românești). De asemenea, Banca va participa în fonduri de capital care investesc în IMM-urile din România.

Sectorul financiar nebancar: Reforma sistemului de pensii de stat, aflată în plină derulare, se bazează pe un sistem cu trei piloni, necesitând introducerea planurilor obligatorii și opționale de pensii. Banca va sprijini introducerea legislației adecvate pentru un sistem privat de pensii, care conferă stabilitate și siguranță sectorului în timp ce asigură servicii de calitate viitorilor pensionari. Odată adoptată respectiva legislație, Banca va sprijini companii de fonduri de pensii private selectate. Pe de altă parte, sistemul de asigurări rămâne la un nivel scăzut de dezvoltare, din cauza lipsei culturii asigurării, dar și imperfecțiunilor legislației și supravegherii. Banca va lua în considerare potențiale investiții în acest sector și va sprijini introducerea de noi produse pe piață, cum ar fi asigurările de sănătate. Dezvoltarea sectoarelor de asigurări și pensii este de asemenea, importantă pentru crearea unor economii crescânde pe termen lung care pot fi folosite în sprijinirea dezvoltării piețelor locale de capital, în special piața obligațiunilor corporatiste și o piață secundară a instrumentelor financiare bazate pe sumele de încasat din produsele precum ipotecile (conform celor de mai sus), leasingul, creditele pentru consumatori și cărțile de credit. Sprijinite de legislația adecvată, aceste instrumente conduc la scăderea costurilor emitentului, asigurând astfel o finanțare pe termen lung a economiei reale la costuri mai mici.

4. ALTE INSTITUTII FINANCIARE INTERNATIONALE ȘI DONATORI MULTILATERALI

Cooperarea cu donatori și IFI

Cooperarea Băncii cu alte IFI în România a fost intensă și s-a derulat în mod regulat. Aceasta include consultări și întâlniri între donatori, fie privind aspecte generale, fie privind proiecte specifice, pentru a evita dublarea necesară a eforturilor depuse și a spori natura complementară a intervențiilor. Ca urmare, există un nivel ridicat de coordonare între Bancă, Banca Mondială, FMI, Delegația UE și BEI precum și obiective comune pentru a sprijini restructurările din sectorul public și dezvoltarea administrației, infrastructura și îmbunătățirea condițiilor de mediu. Pentru a continua coordonarea dintre IFI, această nouă strategie a fost discutată cu și avizată de reprezentanții locali ai acestor organizații.

4.1 Uniunea Europeană (UE)

Asistența multilaterală de pre-aderare pentru România finanțată din împrumuturi nerambursabile acordate de UE se ridică în prezent la un total de 685 milioane EUR (799 milioane USD) pe an. Este cea mai mare sumă acordată vreunei țări candidate, cu excepția Poloniei, echivalând cu aproximativ 1,7% din PIB-ul României. În Foaia de parcurs elaborată în noiembrie 2002 pentru aderarea României și Bulgariei, Comisia Europeană a prevăzut o creștere substanțială a asistenței financiare în anii 2004 (+20%), 2005 (+30%), pentru a se ajunge la 1 miliard EUR (1,17 miliarde USD) în 2006 (+40%), cu condiția ca România să înregistreze progrese în implementarea foii de parcurs și îmbunătățirea capacității de administrare a fondurilor UE. Asistența este direcționată pe mai multe programe.

PHARE: Încă din anul 2000, obiectivul programului Phare este de a sprijini România în pregătirea pentru aderarea la UE pe trei domenii principale: construcția instituțională și implementarea efectivă a „acquis-ului comunitar” (2/3) și coeziunea economică și socială (1/3). Sumele alocate României prin programul Phare se ridică la 279 milioane EUR (325 milioane USD) pentru exercițiile bugetare 2002 și 2003. Contribuția totală Phare în România în perioada 1990-2003 se ridică la sfârșitul lui septembrie 2003 la 2,2 miliarde EUR (2,6 miliarde USD) cu contracte în valoare de 1,5 miliarde EUR (1,7 miliarde USD) și plăți în valoare de 1,4 miliarde EUR (1,6 miliarde USD).

ISPA (Instrument pentru politici structurale de pre-aderare): Programul ISPA, care a debutat în 2000, sprijină proiectele de infrastructură de mediu și transporturi. La sfârșitul lui septembrie 2003, portofoliul total de proiecte în România se ridică la 1,6 miliarde EUR (1,9 miliarde USD), incluzând împrumuturi nerambursabile ISPA în valoare totală de 1,2 miliarde EUR (1,4 miliarde USD). S-au acordat contracte în valoare de 390 milioane EUR (455 milioane USD). Până în prezent, ISPA a sprijinit 31 de proiecte în România. În prezent, ISPA sprijină modernizarea distribuției de apă potabilă, a rețelelor de canalizare și tratarea apelor reziduale în 20 de orașe (47%) și a principalelor rețele de drumuri și cale ferată (53%). La sfârșitul lui septembrie 2003, alte 10 cereri ISPA sunt în pregătire cu o valoare a proiectelor de 427 milioane EUR (498 milioane USD) în domeniile căilor ferate, administrării deșeurilor solide și a apelor reziduale.

SAPARD (Program Special de Pre-aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală): Programul SAPARD sprijină măsurile de dezvoltare agricolă și rurală. Începând din anul 2000, sumele alocate anual României în cadrul SAPARD se ridică la 150 milioane EUR (175

milioane USD). La sfârșitul lui septembrie 2003, creditele acordate pentru proiecte SAPARD se ridicau la 448 milioane EUR (522 milioane USD). Acestea includ 90 de proiecte în valoare de 98 milioane EUR (114 milioane USD) privind îmbunătățirea procesării și comercializării produselor agricole și piscicole, 438 de proiecte în valoare de 349 milioane EUR (407 milioane USD) vizând dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii rurale, precum și 5 proiecte în valoare de 0,6 milioane EUR (0,7 milioane USD) pentru asistența tehnică.

4.2. Banca Europeană de Investiții (BEI)

BEI are un portofoliu activ de 3,0 miliarde EUR (3,5 miliarde USD) în România, din care 53% au fost folosiți. Portofoliul include 41 de proiecte în transport (drumuri, aeroporturi și căi ferate), energie, telecomunicații, mediu, industrie și IMM-uri. În 2002-2003, BEI a aprobat 7 proiecte în valoare totală de 651 milioane EUR (759 milioane USD). BEI intenționează continue să își sporească eforturile de sprijinire a României în următorii ani. De asemenea, intenționează să își concentreze eforturile pe (i) proiecte prioritare care vor pregăti România pentru aderarea la UE, mai precis în transporturi, energie și protecția mediului; (ii) asistență pentru dezvoltarea IMM-urilor și (iii) sprijin pentru proiectele din sectorul privat, în special cu sponsori internaționali. BEI și Banca își vor consolida cooperarea în țară în diferite sectoare pentru a finanța în principal proiecte de infrastructură.

4.3 Fondul Monetar Internațional (FMI)

În ultimii doi ani, FMI a acordat asistență României prin intermediul unui Acord Stand-By (SBA) de 18 luni, acoperind perioada octombrie 2001 – martie 2003 cu o sumă totală de 300 milioane DST (aprox. 413 milioane USD). Datorita întâzierilor în încheierea celei de-a treia verificări, SBA a fost prelungit până la 15 octombrie 2003, când Board-ul FMI a aprobat deblocarea ultimei tranșe a împrumutului. A fost pentru prima dată, de la începutul tranziției, când România a încheiat cu succes un program cu Fondul.

Pe lângă SBA, FMI a sprijinit România într-o serie de domenii cu peste 40 de misiuni de asistență tehnică începând din 1990. Asistența specializată din partea Fondului s-a concentrat pe o serie de domenii cheie, incluzând: reformele fiscale, modernizarea băncii centrale și a sistemului bancar, crearea unei structuri juridice orientate către piață, precum și o mai bună colectare și raportare a datelor statistice. În ianuarie 2003 a început implementarea unei reforme a administrației fiscale exhaustive conform recomandărilor misiunilor de asistență tehnică.

4.4 Grupul Băncii Mondiale

Activitatea Băncii Mondiale (BM) în România din 1991 s-a concretizat în aprobarea a 50 de operațiuni cu finanțare BIRD, cu o sumă totală angajată de 3,8 miliarde USD, situându-se astfel pe primul loc în rândul creditorilor României.

În iulie 2003, portofoliul activ al BM se ridică la 1,34 miliarde USD, din care 22 sunt operațiuni de împrumut ale BIRD și trei sunt împrumuturi nerambursabile de la „Global Environmental Facility”. Pe lângă aceste operațiuni, portofoliul total mai include șapte împrumuturi nerambursabile mai mici (sub 1 milion USD) acordate Guvernului României. Astfel, portofoliul activ este al doilea ca mărime din Europa și Asia Centrală din punctul de vedere al numărului de proiecte și al treilea din punctul de vedere al sumelor angajate. Rata de folosire este de 47,7%.

Structura portofoliului BM și instrumentele utilizate reflectă alinierea la Strategia de Asistență a Țării și obiectivele Guvernului de reducere a nivelului de sărăcie și de aderare la UE. Portofoliul sprijină tot mai mult soluționarea problemelor concrete ale sărăciei, promovarea creșterii prin dezvoltarea sectorului privat, reforma conducerii și instituțională.

Până în prezent, IFC a aprobat și tras peste 245 milioane USD pentru 22 de proiecte în ramuri industriale precum materiale de construcții, hârtie, telefonie mobilă, producția de bere, leasing și sectorul financiar. Buna cooperare cu BERD se reflectă în proiecte comune cum ar fi pre-privatizarea BancPost, Sical (industria hârtiei), Fondul Danube și mai recent tranzacția BCR.

4.5 Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID)

USAID și-a început activitatea în România în 1991. Între timp, sumele totale alocate României prin USAID au depășit 400 milioane USD. În 2003, bugetul anual al USAID pentru România s-a ridicat la 26,2 milioane USD. 44% din acest buget (11,65 milioane USD) au fost alocate Programului USAID pentru Sectorul Privat, cu scopul de a îmbunătăți politicile, legislația și reglementările care sprijină dezvoltarea pieței; încurajarea privatizării; și consolidarea asociațiilor investitorilor privați, a ONG-urilor și a instituțiilor guvernamentale; pentru a crește competitivitatea și exporturile IMM-urilor. 29% din bugetul pentru anul 2003 (7,50 milioane USD) au fost alocate Programului USAID de Conducere Democrată Locală, prin care se asigură asistență tehnică și pentru programe de instruire; restul de 27% (7,05 milioane USD) sunt alocate Programului pentru Bunăstarea Copiilor și Sănătatea Femeilor.

ANEXA 1

EVALUARE POLITICĂ

Evenimente politice

Prima încercare de a introduce o gamă largă de reforme economice după căderea regimului lui Nicolae Ceaușescu, a aparținut premierului Petre Roman în decembrie 1989. Aceasta a fost abandonată în urma demonstrațiilor violente ale minerilor, care au ocupat sediile guvernamentale din București. P. Roman a părăsit Frontul Salvării Naționale (FSN), aflat la conducerea țării de la răsturnarea lui Ceaușescu, iar funcția de prim ministru a fost preluată de Theodor Stolojan. FSN a rămas partidul dominant după alegerile din anul 1992. Ion Iliescu, fondatorul acestuia, a fost reales Președinte. Sub guvernul minoritar al Premierului Nicolae Văcăroiu, care s-a bazat pe sprijinul deputaților ultranaționaliști și comuniști din parlament, ritmul reformelor economice a scăzut și mai mult. Politicile economice lipsite de fermitate în perioada premergătoare alegerilor din anul 1996 au condus la creșterea inflației, deprecierea monedei naționale și introducerea controlului asupra prețurilor și monedei.

În Noiembrie 1996, Convenția Democrată (CD), o organizație umbrelă reunind partidele de centru dreapta, a format guvernul Victor Ciorbea, care a fost sprijinit de partidul etnic maghiar (UDMR) și de un mic partid social-democrat condus de Petre Roman. La alegerile prezidențiale organizate în aceeași perioadă, candidatul CD, Emil Constantinescu, a câștigat al doilea tur de scrutin în fața lui Iliescu, cu 54% față de 46%. Ciorbea a anunțat reforme radicale, orientate către introducerea economiei de piață, inclusiv renunțarea la controlul prețurilor, introducerea de politici fiscale și monetare mai stricte și liberalizarea regimului valutar, însă nu a reușit să restructureze ramurile unei industrii învechite. Eșecul României din 1997 de a fi invitată să devină membru NATO a fost perceput de populație ca un mare pas înapoi al guvernului. În 1998, Ciorbea a fost înlocuit din funcția de Prim Ministru, însă succesorul său, Radu Vasile, nu a reușit să împiedice creșterea lipsei de popularitate a guvernului. Acesta a fost înlocuit, la rândul său, în decembrie 1999, cu Mugur Isărescu, Guvernatorul Băncii Naționale a României. Constantinescu a hotărât să nu mai candideze la funcția de președinte.

La alegerile generale din Noiembrie 2000, Partidul Social Democrat (PSD) a obținut cele mai multe locuri în Parlament. Ultranaționaliștii au câștigat 20% din voturile alegătorilor și și-au adjudecat locul doi în parlament. Cu toate acestea, sprijinul populației față de ultranaționaliști a scăzut. În decembrie 2000, Iliescu a fost ales pentru a treia oară ca președinte, în al doilea tur de scrutin, pe care l-a câștigat în fața lui Vadim Tudor, liderul partidului ultranaționalist România Mare. De la preluarea puterii în decembrie 2000, guvernul minoritar condus de Adrian Năstase s-a bazat pe sprijinul UDMR, ceea ce a garantat o stabilitate politică ridicată. Următoarele alegeri locale din România vor avea loc în iunie 2004, iar cele parlamentare și prezidențiale în decembrie 2004.

Relațiile cu UE și NATO

Sub guvernarea Năstase, România a demonstrat orientarea sa fermă către Uniunea Europeană și NATO. Un succes important pentru guvern a fost invitarea României la aderarea la NATO, în

noiembrie 2002, sprijinita puternic din partea Statelor Unite. România a oferit un suport sustinut Statelor Unite în contextul războaielor din Afganistan și Iraq, punând la dispoziție atât baze militare cât și trupe care au servit în cele două țări. România nu se numără printre cele 10 țări care vor intra în Uniunea Europeană la 1 mai 2004, însă a stabilit anul 2007 ca data a aderării. Până la sfârșitul lunii octombrie 2003, România închisese numai 20 din cele 30 de capitole din *acquis-ul comunitar* al Uniunii Europene. Cu toate acestea, guvernul dorește să închidă toate capitolele în anul 2004. Raportul Periodic al Comisiei Europene privind progresele înregistrate de România în vederea aderării la UE, publicat în noiembrie 2003, menționa că România continua să îndeplinească criteriile politice de aderare. Raportul confirma, de asemenea, că, după summit-ul din decembrie 2002 de la Copenhaga, anul 2007, termenul de aderare pentru România, a devenit unul dintre obiectivele UE, depinzând de progresul înregistrat pe viitor în ceea ce privește conformarea cu criteriile necesare obținerii statutului de membru UE. Raportul mai preciza că România „poate fi considerată o economie de piață funcțională o dată ce progresele înregistrate până acum vor continua în mod decisiv”. Se menționează, de asemenea, că procesul de reformă este la început și că reforma din sistemul judiciar și administrativ reprezintă principala problemă. Raportul a recunoscut existența voinței politice de îndeplinire a reformelor administrative și a precizat că în ultimul an au fost lansate mai multe inițiative pozitive în contextul reformei din administrația publică și sistemul judiciar. Corupția a fost evidențiată ca fiind un aspect care continua să îngrijoreze și care necesită soluții imediate.

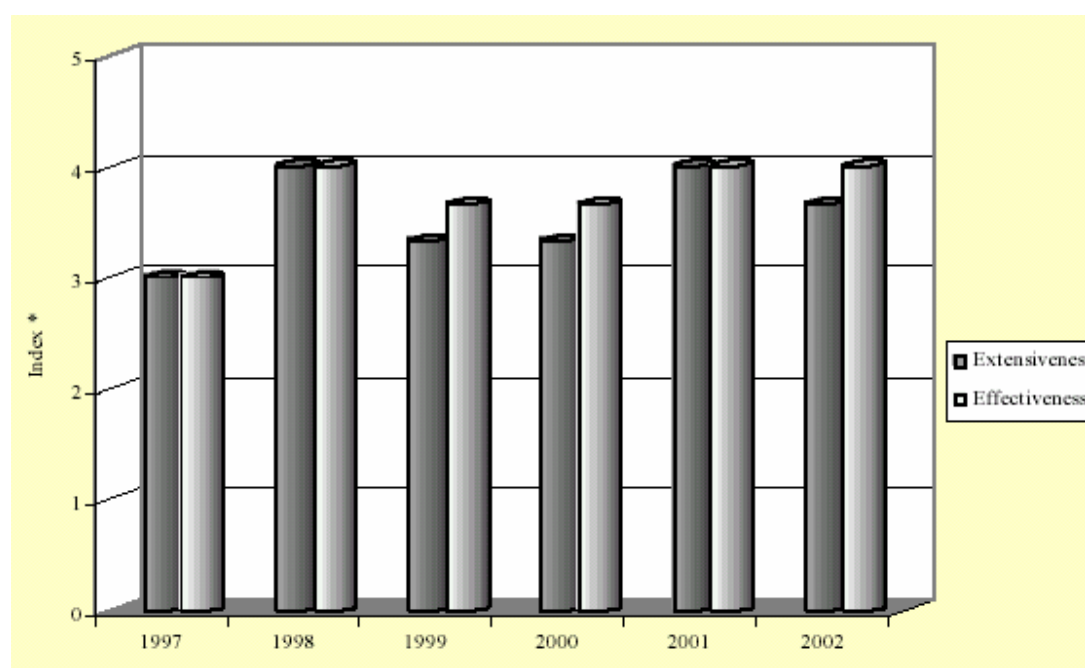
ANEXA 2

TRANZIȚIA SISTEMULUI JURIDIC

STUDIU COMPARATIV PRIVIND LEGISLAȚIA COMERCIALĂ DIN ROMÂNIA

I. Evaluarea în timp

Extinderea și eficiența Legislației comerciale române⁷.

Source: OGC Legal Indicator Surveys; 1997 - 2002

*Note: Indicators along the y axis range from 1 (little progress) to 5 (substantial progress)

Sursa: Studiile OGC privind Indicatorii juridici, 1997-2002

* Notă: Indicatorii de pe axa y variază de la 1 (progrese scăzute) la 5 (progrese importante).

Dacă legile comerciale din România au fost tratate îmbunătățite în decursul ultimilor șase ani, acestea nu au atins încă standardele acceptate la nivel internațional. Studiile anuale privind

⁷ BERD efectuează anual un Studiu privind Indicatorii juridici, pentru a măsura progsul reformei sistemului juridic în țările Europei centrale și de est, Statele Baltice și Comunitatea Statelor Independente, bazat pe punctul de vedere al avocaților și universitarilor care activează în țările respective. Rezultatele acestui studiu se bazează pe răspunsuri la chestionare distribuite avocaților din țările respective. Studiul reflectă percepția acestora privind sistemul juridic și, în special, măsura în care legile comerciale și financiare importante au atins standarde acceptate la nivel internațional (extinderea) și masura în care sunt implementate și aplicate (eficiența). Studiul se bazează numai pe percepția avocaților din țările respective privind legislația națională existentă și nu reprezintă punctul de vedere al BERD referitor la sistemele juridice respective. De remarcat, de asemenea, că fiecare persoană trebuie să completeze chestionarul primit numai pentru țara sa și nu în sistem comparativ.

Indicatorii juridici efectuate de BERD în ultimii șase ani atestă că avocații care cunosc legislația comercială română împărtășesc acest punct de vedere.

II. Situația în alte țări în curs de tranziție

Deși legile normative din România nu au ajuns încă la nivelul standardelor internaționale și nu beneficiază de sprijinul instituțional adecvat, care să asigure o implementare eficientă, situația generală a țării este bună în comparație cu celelalte state în care operează Banca. Conform Studiului privind Indicatorii juridici pe anul 2002, care a măsurat percepția avocaților din țară, se poate spune că legislația comercială din România poate fi caracterizată ca fiind adecvată pentru sprijinirea investițiilor și altor activități comerciale.

Legislația comercială din România este percepută de către avocații locali ca fiind în general la paritate cu cea din unele țări mai avansate în domeniul tranziției din Europa centrală (nici acestea nu au legi ce pot fi caracterizate ca îndeplinind standardele internaționale).

EVALUAREA SECTORULUI JURIDIC

Falimentul

Falimentul este reglementat de Legea falimentului nr. 64/1995 („Legea”), care a fost amendată de mai multe ori de la data adoptării.

În general, legislația României referitoare la insolvabilitate este cuprinzătoare și asigură cadrul flexibil necesar fie pentru lichidarea unei întreprinderi falimentare sau pentru reorganizarea acesteia. Legea abordează într-o manieră echilibrată drepturile și responsabilitățile creditorilor și debitorilor. Înainte de iunie 1999, judecătorii sindici trebuiau să acționeze în calitate cvasi-executivă, îndeplinind multe funcții care, în majoritatea sistemelor de aplicare a falimentului, le revin contabililor, directorilor responsabili cu restructurarea, profesioniștilor în materie de insolvabilitate sau altor specialiști din domeniul afacerilor. Firește că judecătorii sindici nu se simțeau în largul lor în aceste roluri ne-juridice, iar amendamentele din 1999 au fost introduse, în parte, pentru ca judecătorii sindici să îi poată folosi mai ușor pe profesioniștii din domeniul afacerilor ca administratori în cazul reorganizării sau ca lichidatori în cazul desființării unei societăți, fără a ceda responsabilitatea de supraveghere și control asupra cazului.

În prezent, legea plasează responsabilități enorme asupra judecătorilor, iar puterea lor a crescut datorită amendamentelor legislative adoptate în 2002. Astfel, pe lângă puterile deținute anterior, judecătorul poate anula hotărârile ilegale luate de administrator, *ex officio* (chiar dacă nu este explicit solicitată de o parte interesată) și să îl înlocuiască oricând pe administrator în timpul procedurii administrative. În scopul îmbunătățirii cadrului legislativ referitor la faliment, amendamentele recente menționate mai sus au introdus noi amenzi judiciare împotriva administratorului (atunci când acesta refuză să accepte numirea în funcția de administrator, când nu reușește să își îndeplinească atribuțiile în timp util ca urmare a neglijenței sau unei performanțe intenționat greșite) și au introdus patru infracțiuni noi legate de faliment (faliment fraudulos, conducere frauduloasă, delapidare și infracțiunea ce constă în a înainta o cerere de declarare a stării de faliment pentru o datorie fictivă).

Recunoscand eforturile României de a îmbunătăți legislația privind falimentul, BERD a evaluat recent legea privind insolvabilitatea, analizand inclusiv sistemul juridic din România. S-a constatat că există anumite zone care nu sunt conforme cu standardele și trebuie îmbunătățite. Printre acestea se numără (i) asigurarea unor „condiții financiare” mai precise care să poată constitui baza declanșării procedurilor de insolvabilitate; (ii) definirea mai clară a tipului și gradului de control asupra administrării și proprietății unui debitor în cazul deschiderii unui caz de insolvabilitate; (iii) clarificarea, cu ajutorul unor formulări mai explicite, a efectului produs de deschiderea unui caz de insolvabilitate asupra drepturilor creditorului garantat și asupra exercitării ulterioare a acestor drepturi; (iv) determinarea măsurii în care pretențiile privind prejudiciu civil constituie datorii sau obligații ale debitorului.

Se așteaptă ca noua lege privind falimentul, aflata în prezent la Parlamentul Romaniei, să îmbunătățească cadrul existent în materie de insolvabilitate și să îl aducă mai aproape de standardele internaționale.

Piețele de capital

Legislația primară care reglementează piața de capital este Legea privind valorile mobiliare și Bursa de valori („Legea valorilor mobiliare”), promulgată în 1994. Legea valorilor mobiliare a fost amendată de mai multe ori din 1994, cel mai recent amendament fiind în 2002 (prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 28/2002, Legea nr. 525/2002 și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 122/2002). Dintre schimbările majore introduse în anul 2002, merită amintite următoarele măsuri care conduc la creșterea nivelului de protecție al investitorilor în societățile cotate la Bursă. Gama acționarilor cărora societatea comercială trebuie să le raporteze a fost largită, incluzând acționarii care dețin minim 5% din totalul acțiunilor emise de societatea comercială respectivă. Definirea „operațiunilor” pe care societatea comercială trebuie să le raporteze este mai largă. Hotărârea adunării generale a acționarilor unei societăți comerciale care stabilește dividendele trebuie înaintată Registrului Comerțului în termen de 15 zile și reprezintă un titlu executoriu pentru acționari. Directorii unei societăți trebuie să raporteze toate tranzacțiile în valoare de 50.000 € (55.000 USD) sau mai mult, încheiate între societate și directorii, angajații și acționarii importanți ai acesteia sau alte persoane afiliate. În 2002 au fost introduse, de asemenea, noi măsuri privind scoaterea unei societăți de la Bursă.

Comisia Națională de Valori Mobiliare din România („CNVM”) este principalul organism de reglementare și supraveghere a pieței valorilor mobiliare. CNVM a fost înființată în octombrie 1994 ca autoritate de reglementare independentă subordonată Parlamentului. Independența CNVM a fost reconfirmată printr-o Ordonanță de Urgență a Guvernului emisă în 2002. Bursa de Valori București („BVB”) și-a reluat funcționarea în 1995 (după 47 de ani de inactivitate), iar în anul 1996 a fost lansată piața extrabursieră (RASDAQ).

În anul 2000 a fost adoptată actuala Lege a asigurărilor, pentru a alinia legislația asigurărilor din România la legislația Uniunii Europene. Legea din anul 2000, în comparație cu cea anterioară, introduce exigențe mai ridicate privind capitalul societăților de asigurare, urmărind consolidarea acestei industrii. De asemenea, legea prevede înființarea unei noi Comisii de asigurări independente, ca organism de supraveghere a acestui sector.

Legea societăților și conducerea corporativă

Legea societăților comerciale, adoptată în 1990, se aplică tuturor tipurilor de societăți comerciale, inclusiv societățile de stat și private, românești și străine. Există un capitol dedicat societăților pe acțiuni („SA”), în care adunarea generală a acționarilor este definită ca organul suprem al unei societăți pe acțiuni. Adunarea generală a acționarilor desemnează un consiliu de administrație, având responsabilitatea administrării societății și o „comisie de cenzori” pentru supraveghere. Cadrul juridic pentru conducerea corporativă generat de Legea societăților comerciale (în versiunea amendată recent prin promulgarea Legii nr. 161 din 19 aprilie 2003) este completat în mare măsură de Legea valorilor mobiliare menționată anterior. Legea societăților comerciale a fost amendată ultima dată în anul 2003.

Conform rezultatelor Proiectului de evaluare a sectorului conducerii corporatiste, efectuat de Bancă în 2002, România a fost clasificată ca țară cu „respectare redusă” a *Principiilor de Conducere Corporativă* ale OCDE, în urma comparației dintre acestea și legislația română relevantă existentă (și anume „legea pe hârtie”, spre deosebire de implementarea propriu-zisă a legilor). Una dintre reformele prioritare pentru țările din această categorie este continuarea consolidării instituționale pentru aplicarea legilor, prin alinierea la standardele internaționale. De asemenea, aceste state trebuie să depună eforturi speciale pentru a crește nivelul general de cunoaștere a drepturilor acționarilor și a aspectelor legate de conducerea corporatistă în general. În legătură cu cele de mai sus, menționăm că evaluarea efectuată pentru anul 2002 nu a ținut cont de amendamentele aduse Legii societăților comerciale în 2003 și Legii valorilor mobiliare în 2002, așa cum sunt prezentate mai sus. Motivul a fost că amendamentele respective nu fuseseră publicate în Monitorul Oficial la data evaluării efectuate de către Bancă. Prin urmare, evaluarea anului 2003 va arăta în ce măsură amendamentele respective îmbunătățesc cadrul juridic privind conducerea corporativă. În plus, merită amintit că în România există un Cod voluntar de practică optimă în conducere. Acest Cod a fost inițiat și adoptat de asociațiile de afaceri în luna martie 2000. Codul cuprinde un set de standarde de referință care ar trebui folosite de orice societate de renume ce adoptă propriul cod de conducere corporativă. Societățile comerciale listate la „categoria plus” la BVB sunt obligate să adopte acest Cod.

Concesiunile

Reglementările din România referitoare la concesiuni sunt cuprinse în legile următoare: Legea concesiunilor nr. 219/1998 („Legea concesiunilor”), Hotărârile Guvernamentale nr. 216/1998 pentru aprobarea Normelor Metodologice (Reglementări) și Legea privind proprietatea publică nr. 213/1998. În plus, există reglementări speciale aplicabile anumitor sectoare, care se regăsesc în legi specifice, cum ar fi legea transportului, legea mineritului, legea sectorului de gaze, și altele. Diversele programe guvernamentale și declarații recente, precum și adoptarea Ordonanței PPP din 2002 și anunțurile licitațiilor publice sugerează că România încurajează parteneriatele public privat.

Legea concesiunilor prezintă o listă de proprietăți, servicii și activități ce pot fi concesionate, fără ca aceasta listă să fie completă. Durata concesiunii este limitată la 49 de ani. Legea concesiunilor și reglementările acoperă procedurile de concesiune, făcând distincție între licitațiile publice și negocierile directe. Legea concesiunilor permite în anumite cazuri modificarea unilaterală a contractului de către autorități, pentru motive excepționale ce țin de interesele naționale și

asigurarea de compensații pentru pagubele suferite de investitor în astfel de cazuri. Legea concesiunilor se aplică în mod egal investitorilor naționali și străini și stabilește cerințele minime de bază pentru contractul de concesiune. Printre neajunsurile Legii concesiunilor se numără neclaritățile legate de alegerea arbitrajului internațional pentru rezolvarea litigiilor; precum și neconcordanțele dintre Legea concesiunilor, legile specifice unor anumite sectoare și reglementările municipale.

În practică, însă, regimul funcționează și au fost acordate concesiuni la nivel național și local. Conform Studiului privind Indicatorii juridici pentru anul 2002 al BERD, cadrul juridic român privind concesiunile este considerat adecvat.

Tranzacții garantate

Garantiile reale mobiliare aferente tranzacțiilor garantate sunt reglementate de Legea nr. 99/1999, publicată în Monitorul Oficial din 27 mai 1999, intitulată "Regimul juridic al garantiilor reale mobiliare" (în cele ce urmează "Legea garantiilor reale mobiliare"). Legea garantiilor reale mobiliare a devenit aplicabilă o dată cu constituirea Arhivei Electronice de Garantii Reale Mobiliare, la sfârșitul lunii decembrie 2000. Arhiva Electronica de Garantii Reale Mobiliare este administrată de doi operatori autorizați: Oficiul Registrului Comertului și Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică. Înregistrările pot fi efectuate la mai mulți operatori și agenți de publicitate mobiliară din țară.

Legea garantiilor reale mobiliare permite constituirea de garanții cu sau fără depozitare, supuse înregistrării într-un registru electronic ("Arhiva"). Codul Civil (articolele 1685-1696) permite încă constituirea unei garanții cu depozitare (numită "amanet"), care este supusă procedurii de înregistrare prevăzută de Legea garantiilor reale mobiliare. Legea este în general modernă și orientată spre economia de piață, cuprinzând trăsături ce corespund cerințelor de eficiență economică ale pieței de credit. Procedurile legale prevăd o executare silită mai rapidă decât cea prevăzută de legislația anterioară, dar se pare că în practică executarea silită este împiedicată sau întârziată de un cadru instituțional deficitar. De asemenea, în caz de insolvență, poziția creditorului garantat nu este clar determinată, existând posibilitatea ca alți creditori să treacă înaintea creditorului garantat.

Recent, Guvernul a generat îngrijorare în cadrul comunității oamenilor de afaceri, prin adoptarea Ordonanței de Guvern nr. 61/2002 privind colectarea creanțelor bugetare, publicată în Monitorul Oficial nr. 644 din 30 august 2002 ("Ordonanța"). Articolul 43 (3) prevedea posibilitatea ca anumite bunuri ale debitorului fiscal (mobile sau imobile) să fie gajate respectiv ipotecate, după caz, de către creditorul bugetar. Garanțiile respective erau supuse aceluși condiții ca și celelalte drepturi de garanție, cu precădere condițiilor de publicitate, prin înscrierea drepturilor respective în Arhiva Electronică. Prevederea era totuși ambiguă cât privea rangul de prioritate, în special cu privire la considerarea creanței bugetare ca privilegiată (trecând chiar înaintea unei creanțe garantate înregistrată anterior creanței bugetare). Ca urmare a dialogului politic inițiat de BERD și de alte organizații, Ordonanța a fost modificată prin Legea nr. 232/2003 pentru aprobarea Ordonanței de urgență nr. 36/2003 privind corelarea anumitor dispoziții din legislația financiar-bancară, publicată în Monitorul Oficial nr. 373 din 31 mai 2003 ("Legea nr. 232/2003"). Noile reglementări prevăd că rangul de prioritate al creditorului garantat se stabilește din momentul în care garanția respectivă este făcută publică prin înregistrare în Arhiva electronică și că rangul de

prioritate astfel dobândit este opozabil terților, inclusiv statului (creditorilor bugetari). Din păcate, clarificarile aduse de Legea nr. 232/2003 au lăsat nemodificate alte dispoziții legale ale Ordonanței, în special cele care reglementează ordinea de distribuire a sumelor realizate în urma executării silite și, în consecință, încă persista un anumit nivel de ambiguitate. De asemenea, se pare că modificările respective se referă numai la garanțiile mobiliare, nu și la ipotecă.

Telecomunicațiile

Sectorul telecomunicațiilor din România este reglementat în prezent de Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informațiilor ("Ministerul"), împreună cu Autoritatea Națională de Reglementare pentru Comunicații („Autoritate de reglementare”). În acest sector, baza legislativă este cuprinsă în prezent în două Ordonanțe de Urgență ale Guvernului din 2002, care au înlocuit Legea telecomunicațiilor din 1996. Aceste ordonanțe asigură cadrul general de reglementare în acest sector, împreună cu alte reglementări suplimentare care guvernează, printre altele, interconectarea, acordarea numerelor și definirea ponderii semnificative pe piață și obligațiile rezultante.

Dacă Ministerul are o responsabilitate extinsă, care include definirea politicilor strategice din telecomunicații, Autoritatea de reglementare și-a asumat responsabilitatea supravegherii zilnice a pieței telecomunicațiilor, încă de la înființare, în iulie 2002. Autoritatea de reglementare răspunde de monitorizarea și supravegherea operatorilor autorizați și a furnizorilor de servicii, care trebuie să respecte obligațiile prevăzute de legi și reglementări, precum și de autorizațiile generale sau licențele individuale. Autoritatea de reglementare este responsabilă pentru administrarea acordării numerelor și poate elibera licențe și autorizații. Deși Ministerul deține autoritatea de administrare a spectrului de frecvențe radio, nu va acorda acces decât societăților sau organizațiilor care au obținut autorizații generale de a furniza servicii radio.

Pachetul de Ordonanțe Guvernamentale din 2002 asigură liberalizarea pieței de telecomunicații din România, cu începere din ianuarie 2003, abolind drepturile exclusive ale Romtelecom, iar Autoritatea de reglementare implementează la ora actuală reformele dictate de aceste Ordonanțe.

Uniunea Europeană a criticat anterior evoluția lentă a adoptării *acquis*-ului în materie de telecomunicații, ceea ce pare să fi încurajat progresul rapid înregistrat în stabilirea unei autorități de reglementare independente, care să elibereze licențe și să pregătească un cadru competitiv. Entuziasmul autorităților în ceea ce privește implementarea unei piețe competitive pe baza standardelor UE este laudabil iar măsurile de reformă individuale pot avea un impact semnificativ asupra acestui sector. Astfel, deși întârzierile nejustificate nu trebuie tolerate, este esențial să se acorde suficient timp pentru implementarea reformelor.

Se pare că România este angajată ferm pentru pregătirea aderării la UE și se așteaptă ca în 2007 România să devină membru al UE. Capitolul telecomunicațiilor a fost închis provizoriu în noiembrie 2002 și nu s-au solicitat modificări tranzitorii. Deși au fost înregistrate aceste progrese, este important ca autoritățile să se concentreze asupra consolidării capacității independente de reglementare și să încheie revizuirea bazei legislative din acest sector.

ANEXA 3

INDICATORII ECONOMICI SELECTAȚI

România	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
								Estimare	Proiecție
Venituri și cheltuieli	<i>(Modificări procentuale în termeni reali)</i>								
PIB ¹	7,1	4,0	-6,1	-4,8	-1,2	1,8	5,3	4,9	4,5
Consum privat	12,9	7,6	-6,6	1,4	-1,1	0,1	6,4	3,0	4,8
Consum public	1,0	1,5	-8,4	1,8	-19,1	15,8	-1,9	1,0	9,5
Formarea capitalului fix brut	6,9	5,7	1,7	-5,7	-4,8	4,6	6,6	8,5	9,5
Exporturi de bunuri și servicii	17,0	2,0	11,4	-1,7	9,7	23,9	10,6	16,0	12,0
Importuri de bunuri și servicii	16,4	8,7	7,5	11,4	-5,1	29,1	17,5	12,0	13,5
Venit industrial brut, serii nerectificate	9,5	9,8	-5,6	-17,3	-8,8	8,2	8,2	6,0	-
Venit agricol brut	4,5	1,3	3,4	-7,6	5,5	-14,1	-	-	-
Locuri de muncă	<i>(Modificare procentuală)</i>								
Forța de muncă (la sfârșit de an)	-6,6	-4,3	-1,3	-0,7	-2,9	0,9	-2,6	-1,4	-
Locuri de muncă (la sfârșit de an)	-5,2	-1,2	-3,8	-2,3	-4,5	2,5	-0,8	-0,7	-
	<i>(În procente din forța de muncă)</i>								
Șomaj (la sfârșit de an) ²	9,5	6,6	8,9	10,4	11,8	10,5	8,8	8,2	-
Prețuri și salarii	<i>(Modificări procentuale)</i>								
Prețuri de consum (medie anuală)	32,3	38,8	154,8	59,1	45,8	45,7	34,5	22,5	15,5
Prețuri de consum (la sfârșit de an)	27,8	56,9	151,4	40,6	54,8	40,7	30,2	17,9	15,3
Prețuri la producător (medie anuală)	35,1	49,9	156,6	33,2	42,2	51,5	40,9	24,6	-
Prețuri la producător (la sfârșit de an)	32,0	60,4	154,3	19,8	62,9	48,6	29,9	21,9	-
Câștiguri medii lunare brute în economie (media anuală)	50,5	54,2	98,2	60,3	44,3	46,9	48,9	27,3	-
Sectorul guvernamental	<i>(Procent din PIB)</i>								
Balanța guvernamentală generală	-2,5	-3,9	-4,6	-5,0	-3,5	-3,7	-3,5	-2,7	-2,7
Cheltuieli guvernamentale generale	34,7	33,8	34,0	34,7	35,2	34,8	33,4	32,7	33,2
Total datorie guvernamentală	20,5	27,8	27,7	27,6	33,2	31,3	28,6	28,6	27,7

România	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
								Estimare	Proiecție
Sectorul monetar	<i>(Modificări procentuale)</i>								
Sume importante (M2, la sfârșit de an)	71,6	66,0	104,9	48,9	45,0	38,0	46,2	38,1	31,6
Credit intern (la sfârșit de an)	123,6	82,1	82,1	95,2	26,8	7,5	31,5	39,9	-
	<i>(Procent din PIB)</i>								
Sume importante (M2, la sfârșit de an)	25,3	27,9	24,6	24,8	24,6	23,0	23,2	24,9	27,2
Rata dobânzii și rate de schimb	<i>(În procent pe an, la sfârșit de an)</i>								
Rata de scont	35,0	35,0	40,0	35,0	35,0	35,0	35,0	29,0	-
BUBOR - 1 săptămână	-	51,7	102,4	159,0	68,9	47,3	39,3	20,0	-
Rata la depozite (medie)	36,5	38,1	51,6	38,3	45,4	32,7	23,4	12,8	-
Rata la împrumuturi (medie)	48,6	55,8	63,7	56,9	65,9	53,5	40,6	28,9	-
	<i>(Lei la USD)</i>								
Rata de schimb (la sfârșit de an)	2.578	4.035	8.023	10.951	18.255	25.926	31.597	33.500	35.150
Rata de schimb (media anuală)	2.033	3.083	7.168	8.875	15.333	21.693	29.061	33.055	31.898
Sectorul extern	<i>(În milioane de USD)</i>								
Cont curent	-1.774	-2.584	-2.137	-2.917	-1.296	-1.347	-2.349	-1.573	-2.840
Balanța comercială	-1.577	-2.494	-1.980	-2.625	-1.092	-1.684	-2.969	-2.613	-3.550
Exporturi de mărfuri	7.910	8.061	8.431	8.302	8.503	10.366	11.385	13.869	17.150
Importuri de mărfuri	9.487	10.555	10.411	10.927	9.595	12.050	14.354	14.482	20.700
Investiții străine directe, net	417	415	1.267	2.079	1.025	1.051	1.154	1.080	1.350
Rezerve brute (la sfârșit de an, exclusiv aur)	278	457	2.194	1.375	1.526	2.497	3.960	6.145	8.100
Valoarea datoriei externe	6.484	8.402	9.552	9.935	9.215	10.271	12.470	15.227	17.885
	<i>(În luni de importuri de bunuri și servicii)</i>								
Rezerve brute (la sfârșit de an), exclusiv aur	0,3	0,5	2,1	1,3	1,6	2,1	2,9	3,9	4,0
	<i>(În procent de exporturi de bunuri și servicii)</i>								
Serviciul datoriei ³	10,5	13,5	20,4	23,3	28,5	25,3	20,5	18,5	17,8

România	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
								Estimare	Proiecție
Elementele memorandumului	<i>(Conform denumirilor indicate)</i>								
Populația (la jumătatea anului, milioane)	22,7	22,6	22,6	22,5	22,5	22,4	22,3	21,7	21,7
PIB (în miliarde de lei)							1.167,24	1.499,90	1.810,69
	72.136	108.920	252.926	373.779	545.730	803.773	3	8	5
PIB pe cap de locuitor (în USD)	1.564	1.563	1.565	1.872	1.585	1.651	1.804	2.091	2.616
Contribuția industriei la PIB (în procente)	32,9	34,2	35,6	26,3	24,8	27,3	28,2	-	-
Contribuția agriculturii la PIB (în procente)	19,8	19,1	18,8	14,4	13,3	11,1	13,2	-	-
Cont curent / PIB (în procente)	-5,0	-7,3	-6,1	-6,9	-3,6	-3,6	-5,8	-3,5	-5,0
Datoria externă – rezerve, în milioane USD	6.206	7.856	7.358	8.560	7.689	7.774	8.510	9.083	9.785
Datoria externă / PIB (în procente)	18,3	23,8	27,1	23,6	25,9	27,7	31,0	33,6	31,5
Datoria externă / exporturi de bunuri și servicii (în procente)	68,9	87,3	96,0	104,4	93,4	84,7	93,4	94,0	88,5

¹ Începând cu 2001, ratele de creștere sunt calculate de către Institutul Național de Statistică, folosind o metodologie nouă, în conformitate cu standardele europene de contabilitate națională.

Prin urmare, cifra oficială de creștere pentru anul 2000 a fost ridicată la 1,8 la sută de la 1,6 la sută.

² Șomeri înregistrați. Conform metodologiei ILO, șomajul a fost mai scăzut (8,0%; 6,7%; 6,0% și 6,8% în 1995, 1996, 1997, 1998 și respectiv 1999)

³ Achitarea serviciului datoriei pentru datoria externă privată și publică.

ANEXA 4

ANEXA 4A – PROIECTE BERD (la 31 octombrie 2003, milioane de EURO)

Cod op.	Denumire proiect	Regional / Direct	Data semnării	Valoare totală proiect	Finanțare BERD	Imprumut	Capital social	Stadiul proiectului
5049	Fondul Noua Europă AIG	Investiție in fond regional	29/06/99	41,4	6,5	0,0	6,5	Rambursare
19104	Proiect stație de tratare a apei APA NOVA	Direct	19/12/02	155,2	55,4	55,4	0,0	Semnat
4607	Advent II pentru Europa Centrală și de Est – fond Regional	Investiție in fond regional	18/12/97	9,9	3,4	0,0	3,4	Rambursare
6	Proiect de dezvoltare agribusiness	Direct	14/09/92	60,2	60,2	60,2	0,0	Încheiat
318	Alpha Bank România (investiții în transport)	Direct	20/07/93	17,7	1,7	1,7	0,0	Încheiat
3415	Investiții de capital la Alpha Bank România	Direct	17/12/97	15,3	1,8	0,0	1,8	Încheiat
32168	Amortizare parțială a datoriei Arctic (OPID 3283)	Direct	14/10/97	1,7	1,8	0,0	1,8	Încheiat
3283	Privatizare și modernizare Arctic	Direct	14/10/97	40,0	14,5	8,0	6,5	Rambursare
33287	Astral Telecom	Direct	18/09/03	34,4	6,0	6,0	0,0	Semnat
345	Athenée Palace, București	Direct	04/11/94	52,7	12,3	12,3	0,0	Rambursare
32900	Certificate de depozit BRD SocGen	Direct	15/07/03	88,9	40,0	40,0	0,0	Semnat
34594	Linie de credit BT – împrumuturi pentru IMM-uri	Direct	08/10/03	5,0	5,0	5,0	0,0	Semnat
31768	Credit ipotecar pt. Banc Post	Direct	14/05/03	20,0	20,0	20,0	0,0	Semnat
2369	Prelungire linie de credit pt. Banca Agricolă	Direct	06/12/95	12,9	12,9	12,9	0,0	Încheiat
95	Împrumut IT – Banca Agricolă	Direct	09/12/94	21,8	5,8	5,8	0,0	Încheiat
29023	Credit ipotecar pt. Banca comercială Română	Direct	14/01/03	50,0	50,0	50,0	0,0	Rambursare
17414	Banca Românească	Direct	22/05/03	5,2	3,4	3,4	0,0	Rambursare
34609	Majorare de capital la Banca Țiriac	Direct	23/09/03	0,5	0,5	0,0	0,5	Rambursare

6121	Banca Transilvania (capital)	Direct	09/10/01	5,4	6,8	0,0	6,8	Rambursare
32209	Banca Transilvania – linie de credite pt. IMM-uri	Direct	05/06/03	5,0	5,0	5,0	0,0	Rambursare
1758	Bank Coop	Direct	12/12/94	4,6	4,6	4,6	0,0	Încheiat
4453	Împrumut convertibil pt. Bank Post	Direct	10/07/98	17,2	8,6	8,6	0,0	Rambursare
4260	Capital pt. Baring Communications	Investiție in fond regional	05/12/97	6,4	1,2	0,0	1,2	Rambursare
27040	Billa	Investiție in fond regional	20/03/03	70,8	15,8	15,8	0,0	Rambursare
4542	Fondul Mării Negre	Investiție in fond regional	26/08/98	18,7	6,8	0,0	6,8	Rambursare
26174	Fondul Mării Negre – majorare de capital	Investiție in fond regional	31/05/02	8,3	2,7	0,0	2,7	Semnat
26313	Proiect multifuncțional București (municipalitatea)	Direct	24/04/03	21,4	18,8	18,8	0,0	Semnat
33932	Proiect multifuncțional București (Radet)	Direct	24/04/03	26,5	20,3	20,3	0,0	Semnat
22	Piața de gros București	Direct	09/06/94	33,1	21,5	21,5	0,0	Rambursare
1653	Proiect de rețehnologizare și percepere de taxe pt. autostrada București - Pitești	Direct	05/08/96	89,0	45,7	45,7	0,0	Rambursare
12936	Proiect de îmbunătățire a gărilor CFR	Direct	04/04/03	27,9	24,0	24,0	0,0	Semnat
667	Capital SA	Direct	29/04/93	5,1	1,7	0,0	1,7	Încheiat
5058	Fondul energetic pentru Europa Centrală și de Est	Investiție in fond regional	16/12/99	1,6	0,4	0,0	0,4	Rambursare
340	Coca-Cola Bihor & Iași	Direct	06/08/93	21,5	4,3	4,3	0,0	Încheiat
6504	Dalkia ESCO România	Direct	14/12/99	18,3	7,1	4,7	2,4	Rambursare
5222	Danone MPF – Danone SRL	Direct	13/10/98	25,7	7,2	0,0	7,2	Rambursare
2419	Fondul Dunărea	Direct	30/10/96	15,8	3,4	0,0	3,4	Rambursare

25760	EFES – EBI	Investiție in fond regional	15/04/02	3,2	1,3	1,3	0,0	Rambursare
4166	Proiect de gestionare a cerealelor EPH	Direct	08/01/98	20,4	7,6	7,6	0,0	Rambursare
7145	UE/BERD Etapa I – Banca Transilvaniei	Direct	17/12/99	4,3	5,2	5,2	0,0	Rambursare
13120	UE/BERD Etapa I – Euroventures Danube BV	Investiție in fond regional	26/02/01	0,2	0,0	0,0	0,0	Rambursare
27067	UE/BERD Etapa I – Ext. – Bank Post România	Direct	18/05/02	10,0	10,0	10,0	0,0	Rambursare
26081	UE/BERD Etapa I – Ext. – Banca Transilvania	Direct	21/01/02	4,3	4,8	4,8	0,0	Rambursare
22704	UE/BERD Etapa II – Alpha Bank România	Direct	20/11/01	10,0	10,0	10,0	0,0	Rambursare
34476	UE/BERD Etapa II – Alpha Bank România – Instrument II de finanțare IMM-uri	Direct	07/10/03	10,0	10,0	10,0	0,0	Semnat
31151	UE/BERD Etapa II – BRD Sogelease – Linie de credit pt. IMM-uri	Direct	17/09/03	10,0	10,0	10,0	0,0	Semnat
14809	UE/BERD Etapa II – Banca Comercială Română	Direct	22/01/01	20,0	20,0	20,0	0,0	Rambursare
27155	UE/BERD Etapa II – Ext. – RZB Leasing România (datorie)	Direct	15/01/03	5,0	5,0	5,0	0,0	Semnat
27449	UE/BERD Etapa II – Ext. – Reffeisen Bank România	Direct	20/05/02	15,0	10,0	10,0	0,0	Rambursare
27042	UE/BERD Etapa II – Ext. – Volksbank România	Direct	20/05/02	10,0	10,0	10,0	0,0	Rambursare
30443	UE/BERD Etapa II – Ext. – Banca Comercială Română – Instrument II de finanțare IMM-uri	Direct	09/12/02	20,0	20,0	20,0	0,0	Rambursare
191	Emcom – Siemens	Direct	16/12/93	26,8	7,4	7,4	0,0	Încheiat
1992	Linie de credit pt. conservarea energiei și IMM-uri	Direct	18/12/96	11,0	7,5	7,5	0,0	Încheiat
5422	Fond pt. eficiența energetică și reducerea emisiilor	Investiție in fond regional	22/12/99	10,7	3,0	0,0	3,0	Rambursare

354	Fon balcanic euro-comercial	Investiție in fond regional	15/12/94	3,6	3,6	0,0	3,6	Rambursare
329	Proiect de reabilitare a drumurilor europene, România	Direct	23/04/93	415,5	68,8	68,8	0,0	Rambursare
934	Eurovision – Televiziunea română	Direct	26/11/92	0,9	0,9	0,9	0,0	Încheiat
6354	Fibrex	Direct	30/11/00	55,0	10,0	10,0	0,0	Încheiat
31209	Fondul de creștere generală	Investiție in fond regional	09/05/03	8,5	3,3	0,0	3,3	Rambursare
27587	Fondul Heitman de parteneriat asupra proprietății în Europa Centrală, II	Investiție in fond regional	09/12/02	7,5	2,1	0,0	2,1	Rambursare
4761	IMGB / FECNE	Direct	24/09/98	37,0	5,2	0,0	5,2	Încheiat
14808	Innova/3	Investiție in fond regional	23/04/01	37,7	4,5	0,0	4,5	Rambursare
5024	Innova/98 LP	Investiție in fond regional	10/06/98	9,9	1,9	0,0	1,9	Rambursare
17210	Interamerican România (capital)	Direct	10/06/02	2,9	3,4	0,0	3,4	Rambursare
4921	Majorare de capital pt. Banca Ion Tiriac	Direct	20/02/98	8,8	2,8	0,0	2,8	Rambursare
27928	Ispet – Sidex Etapa II	Direct	18/11/02	388,0	86,0	86,0	0,0	Rambursare
4560	Întreprindere româno-italiană de dezvoltare industrială	Direct	17/12/98	47,2	13,1	10,9	2,2	Rambursare
1826	Extindere Leventis	Direct	05/05/95	19,4	3,7	3,7	0,0	Încheiat
2148	Proiect de împrumut MBA (garanții)	Investiție in fond regional	06/03/95	0,7	0,2	0,2	0,0	Rambursare
6176	Proiect de împrumut MBA II (garanții)	Investiție in fond regional	07/12/98	0,3	0,1	0,1	0,0	Semnat
18466	MELF: Sub-proiect Arad	Direct	12/12/01	20,2	4,5	4,5	0,0	Semnat
18595	MELF: Sub-proiect Brașov	Direct	18/05/02	58,7	14,5	14,5	0,0	Rambursare
15347	MELF: Sub-proiect Constanța	Direct	18/11/00	102,6	20,0	20,0	0,0	Rambursare
16527	MELF: Sub-proiect Iași	Direct	12/12/01	55,0	13,2	13,2	0,0	Rambursare
29852	MELF: Sub-proiect Tg Mureș	Direct	23/10/03	48,8	7,0	7,0	0,0	Semnat
4730	MPF Lafarge: Romcim	Direct	21/01/98	187,4	69,9	0,0	69,9	Rambursare

19757	Michelin România	Direct	27/12/01	61,7	19,4	19,4	0,0	Rambursare
11484	Microfinance Bank România (MIRO)	Direct	11/04/02	11,5	2,3	0,0	2,3	Rambursare
31968	Microfinance Bank România (MIRO) – majorare de capital	Direct	03/04/03	2,3	0,7	0,0	0,7	Rambursare
34785	Microfinance Bank România (MIRO) – împrumut	Direct	15/10/03	5,0	4,9	4,9	0,0	Rambursare
27720	Linie de împrumut pt. societatea Mobifon	Direct	27/08/02	258,1	94,6	94,6	0,0	Rambursare
5132	Mobifon România GSM – Etapa II	Direct	20/01/99	129,3	6,6	6,6	0,0	Încheiat
400	Program de dezvoltare a utilităților municipale	Direct	09/04/95	60,7	24,1	24,1	0,0	Rambursare
1869	Program de dezvoltare a utilităților municipale – Etapa II	Direct	04/08/97	162,3	64,5	64,5	0,0	Rambursare
2877	Proiect de restructurare AND și de reabilitare a drumurilor	Direct	20/11/96	513,0	73,9	73,9	0,0	Rambursare
29124	ORCO APARTHOTELS	Investiție in fond regional	07/03/03	18,5	1,9	0,0	1,9	Semnat
5855	PPF – România – ADESGO SA	Direct	10/07/98	7,4	1,2	0,0	1,2	Încheiat
15917	PPF – România – ARCTIC	Direct	05/10/00	0,8	1,1	0,0	1,1	Încheiat
16747	PPF – România – Fabrica de software Advantage	Direct	09/10/00	0,9	0,5	0,0	0,5	Rambursare
4907	PPF – România – Continental SA	Direct	23/12/97	3,5	2,3	0,0	2,3	Rambursare
6192	PPF – România – IRIDE	Direct	17/12/98	8,9	1,5	0,0	1,5	Rambursare
19669	PPF – România – IRIDE	Direct	07/12/00	0,6	0,6	0,0	0,6	Rambursare
4587	PPF – România – ISAF	Direct	01/08/97	20,5	0,9	0,0	0,9	Rambursare
5208	PPF – România – Isaf/Prestar SRL	Direct	25/03/98	3,8	2,1	0,0	2,1	Rambursare
7755	PPF – România – PC-NET	Direct	09/09/99	1,2	0,7	0,0	0,7	Rambursare
17413	PPF – România – PCNET Net Backbone	Direct	21/12/00	1,3	1,7	0,0	1,7	Rambursare
12065	PPF – România – REGEV & INSTAL	Direct	21/03/00	1,2	0,8	0,0	0,8	Rambursare

14311	PPF – România – REGEV & INSTAL – împrumut	Direct	05/07/00	1,8	1,4	0,0	1,4	Încheiat
5031	PPF – România – Regisco	Direct	05/12/97	0,0	0,0	0,0	0,0	Rambursare
6328	PPF – România – Remayer	Direct	26/03/99	7,1	2,2	0,0	2,2	Rambursare
7754	PPF – România – Sicomed	Direct	20/07/99	13,0	2,4	0,0	2,4	Rambursare
4591	Parmalat MFP – România	Direct	17/11/98	15,0	5,0	5,0	0,0	Rambursare
322	Proiect pilot de modernizare a industriei petrolului, România	Direct	14/09/92	31,7	23,5	23,5	0,0	Încheiat
18514	Îmbunătățirea eficienței operațiunilor din sectorul energetic – Termoelectrica	Direct	10/11/95	43,6	43,6	43,6	0,0	Rambursare
20619	Îmbunătățirea eficienței operațiunilor din sectorul energetic – Transelectrica	Direct	10/11/95	67,5	26,8	26,8	0,0	Rambursare
2038	Proiect de îmbunătățire a eficienței operaționale din sectorul energetic	Direct	10/11/95	120,3	57,2	57,2	0,0	Încheiat
5919	Privatizarea Băncii Române de Dezvoltare (capital)	Direct	24/11/99	190,0	20,5	0,0	20,5	Rambursare
2455	Prompt SA	Direct	19/06/96	9,8	3,1	0,0	3,1	Încheiat
1838	Reabilitarea căilor ferate	Direct	23/07/96	429,4	59,0	59,0	0,0	Rambursare
17767	Portofoliu regional Europolis	Investiție în fond regional	17/12/01	75,0	26,3	10,9	15,3	Rambursare
28010	TPF regional: Banc Post	Direct	18/05/02	1,8	1,4	1,4	0,0	Semnat
19336	TPF regional: Banca Transilvania	Direct	22/05/01	3,0	3,9	3,9	0,0	Semnat
27315	TPF regional: Robank (garanții & pre-export)	Direct	18/04/02	1,7	1,7	1,7	0,0	Rambursare
2833	Program regional pt. apă și mediu	Direct	05/08/96	41,1	13,8	13,8	0,0	Rambursare

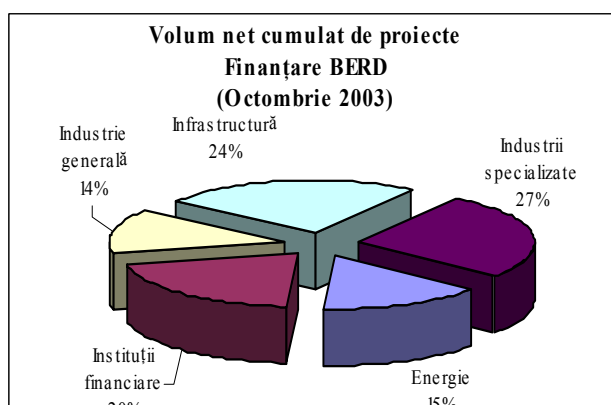
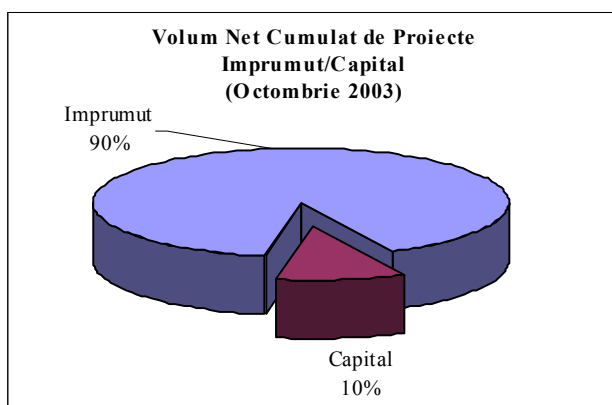
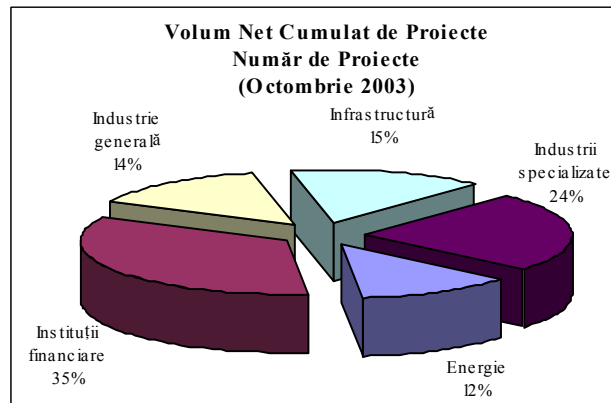
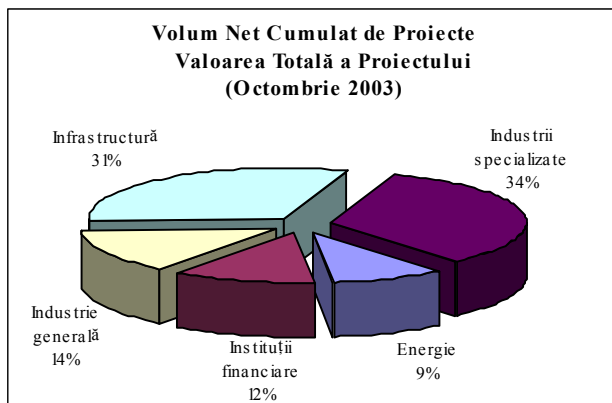
9144	Instrument de finanțare fond mutual regional / privat – Trigranit	Investiție in fond regional	07/12/99	7,6	1,4	0,0	1,4	Încheiat
115	Rom Telecom	Direct	27/02/92	549,2	142,0	142,0	0,0	Rambursare
1980	Proiect de tranziție pt. Rom Telecom	Direct	06/01/98	565,8	86,0	86,0	0,0	Rambursare
4729	Societatea Națională de distribuție a Energiei Electrice (RENEL)	Direct	08/12/00	176,6	44,3	44,3	0,0	Rambursare
13119	România: Restructurarea sectorului de drumuri și șoseaua de centură Pitești	Direct	31/12/01	114,1	60,0	60,0	0,0	Rambursare
109	Proiect pt. Banca Română de Dezvoltare	Direct	19/04/94	6,6	6,6	6,6	0,0	Încheiat
2109	Proiect pt. Banca Română de Dezvoltare (linie de credit)	Direct	19/04/94	38,9	38,9	38,9	0,0	Rambursare
27888	Fondul român pt. eficiență în industria energetică	Direct	13/05/03	7,4	7,0	7,0	0,0	Semnat
1677	Rompak SRL	Direct	17/01/96	26,2	6,5	6,5	0,0	Încheiat
4410	Împrumut pt. pre-privatizarea SNP Petrom	Direct	01/08/02	129,1	86,0	86,0	0,0	Rambursare
3645	Sical	Direct	05/11/99	61,8	6,0	6,0	0,0	Rambursare
16382	Sidex	Direct	30/10/01	137,4	86,0	86,0	0,0	Încheiat
13828	Grupul de servicii financiare TBIH N.V. (datorie & capital)	Investiție in fond regional	04/12/00	4,3	3,7	1,4	2,3	Rambursare
32431	Terapia SA	Direct	05/08/03	21,3	4,4	0,0	4,4	Rambursare
2969	Proiect de conservare a energiei termice (PCET)	Direct	13/04/97	76,0	38,3	38,3	0,0	Rambursare
666	Banca Tiriac (capital)	Direct	09/04/93	7,5	7,0	0,0	7,0	Rambursare
1767	Banca Tiriac, împrumut stand-by	Direct	27/07/95	17,2	17,2	17,2	0,0	Încheiat
2765	United Romanian Breweries SRL	Direct	08/10/96	66,8	28,4	28,4	0,0	Rambursare
10972	Clădire de birouri pe Calea Victoriei	Direct	28/12/00	18,7	6,5	6,5	0,0	Rambursare
333	Virolite	Direct	03/12/93	25,2	6,3	5,8	0,5	Încheiat
22908	Virolite – amortizarea datoriei	Direct	03/12/93	6,2	6,9	3,7	3,2	Încheiat
3722	Extindere Virolite SA	Direct	28/04/97	1,7	1,7	1,7	0,0	Încheiat

31469	Wienerberger – prima fabrică de cărămizi	Direct	06/10/03	18,0	2,0	2,0	0,0	Semnat
TOTAL ROMÂNIA				7.506,5	2.368,0	2.130,8	237,2	

ANEXA 4B

VOLUMUL NET CUMULAT DE PROIECTE (valabil la 31 Octombrie 2003, exprimat în milioane EUR)

Departament sectorial	Echipe sectorială	Nr. de proiecte	Valoarea totală a proiectului	Finanțare BERD	Imprumut	Capital	Procent din total
Energie	Eficiența energiei	2,8	139	76	70	5	3%
	Resurse naturale	2,0	161	110	110	0	5%
	Energie	4,1	409	172	172	0	7%
Sub-total energie		8,9	709	357	352	6	15%
Instituții financiare	Capital social bancar	6,5	245	41	2	39	2%
	Împrumuturi către bănci	11,8	382	350	350	0	15%
	Fonduri de capital	3,6	226	56	0	56	2%
	Instituții financiare nebancale	1,5	27	24	16	7	1%
	Finanțare IMM-uri	1,1	24	11	8	3	0%
Sub-total instituții financiare		24,5	904	482	376	105	20%
Industrie generală	Industrie generală	10,4	1.052	323	229	95	14%
Sub-total industrie generală		10,4	1.052	323	229	95	14%
Infrastructură	Municipală & Mediu	4,9	726	236	236	0	10%
	Transporturi	6,0	1.589	331	331	0	14%
	Sub-total infrastructură		10,9	2.315	567	567	0
Industrii specializate	Agroindustrială	6,7	391	141	134	7	6%
	Proprietate și Turism	3,5	227	64	41	23	3%
	Telecomunicații, Informatică și Media	7,3	1.908	434	433	1	18%
Sub-total industrii specializate		17,5	2.526	638	607	31	27%
TOTAL ROMÂNIA		72,1	7.506	2.368	2.131	237	100%

ANEXA 5

ASISTENȚĂ BILATERALĂ (TC) + AJUTOR BILATERAL AL DONATORILOR

ANEXA 5A – PROIECTE TC

Denumirea proiectului	Abreviere fond	EUR angajați	EUR plătiți	Data aprobării finanțării	Sector	Denumirea echipei
Rom Telecomunicații – planificare și monitorizare proiect	AUS	34.329	34.329	09/02/93	Telecomunicații	BG / Echipe operative / Telecomunicații, Informatică și Media
Fondul pentru post-privatizare – consiliere juridică	BEL	49.827	49.827	25/01/96	Servicii comunitare / sociale	CG / Consiliul General / Tranziție sistemul juridic
Programul multi-sectorial pentru municipalitatea București	BRSF	49.690	49.690	13/02/02	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Linie de credit pentru condițiile municipale de mediu – consiliere juridică	CAN2	24.000	24.000	15/09/00	Energie	CG / Consiliul General / Operațiuni bancare / Labadi
Proiect CEI de cooperare pentru căile ferate române – elaborarea și implementarea proiectului	CEI	425.829	412.724	09/02/01	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Transporturi
Proiect CEI de cooperare pentru căile ferate române	CEI	16.512	0	05/06/03	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Transporturi
Rom Telecomunicații – studiu pentru optimizarea costurilor	ECP	585.000.	585.000	10/04/92	Telecomunicații	BG / Echipe operative / Telecomunicații, Informatică și Media
Diagnostic municipal	ECP	181.748	181.748	20/06/92	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Program de mediu pentru Delta Dunării	ECP	717.760	717.760	20/07/92	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Program pilot pentru modernizarea sectorului petrolier – sisteme de contabilitate comercială	ECP	579.490	579.490	20/07/92	Industria extractivă	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Program pilot pentru modernizarea sectorului petrolier – optimizarea producției de petrol	ECP	368.880	368.880	20/07/92	Industria extractivă	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Restructurarea sectorului financiar	ECP	578.000	578.000	10/08/92	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Banca Agricolă – consilier credite	ECP	209.472	209.472	20/12/92	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative /

Rom Telecomunicații – studiu pentru optimizarea costurilor (prelungire a EC-1992-04-04)	ECP	88.733	88.733	20/12/92	Telecomunicații	Agribusiness BG / Echipe operative / Telecomunicații, Informatică și Media
Audit cooperativ bancar	ECP	204.104	204.104	20/07/93	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Audit financiar și operațional la Banca Dacia Felix și Banc Post	ECP	260.000	260.000	20/07/93	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Elaborarea Programului de Urgență pentru Investiții Urbane – asistență în implementare	ECP	856.869	856.869	17/12/93	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Banca Agricolă – tehnologia informațiilor	ECP	632.323	632.323	09/02/94	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Consilier bancar de credite cooperative	ECP	312.000	312.000	12/09/94	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Cererea de încălzire centralizată – conservarea energiei	ECP	415.841	415.841	18/08/95	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Separarea AND și comercializarea proiectului de întreținere periodică a drumurilor	ECP	889.000	889.000	04/10/96	Construcții	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Proiect de concesionare inițială autostradă (București-Giurgiu)	ECP	997.634	997.634	08/10/96	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Transporturi
Dezvoltare instituțională și sprijin în implementare – extensie a Programului de Dezvoltare a Utilităților Municipale	ECP	764.004	764.004	22/05/97	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Municipalitatea București – centrala electrică și de încălzire centralizată București nord-est – servicii de consiliere financiară	ECP	219.690	219.690	24/09/97	Energie	BG / Echipe operative / Energie
Servicii de consiliere juridică acordate Municipality București	ECP	46.719	46.719	03/12/97	Energie	BG / Echipe operative / Energie
Program pentru o mai bună comercializare a porturilor românești	ECP	320.234	320.234	26/08/98	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Transporturi
Înființarea Companiei Naționale de Distribuție a Energiei	ECP	1.057.820	1.057.820	03/11/98	Energie	BG / Echipe operative / Energie
Separarea AND și comercializarea proiectului de întreținere a drumurilor – acordarea contractului	ECP	338.765	338.765	15/12/98	Construcții	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Programul de concesionare a încălzirii centralizate Oradea - România	ECP	310.682	292.247	28/03/01	Energie	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Reabilitarea serviciilor municipale de încălzire centralizată din România	ECP	302.410	302.085	18/07/01	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Asistență în restructurarea sectorului de drumuri	ECP	499.925	465.633	18/12/01	Construcții	BG / Echipe operative / Transporturi

Elaborarea unei Strategii PPP pentru drumuri	ECP	249.998	231.264	18/12/01	Construcții	BG / Echipe operative / Transporturi
Consiliere juridică acordată județului Constanța pentru privatizarea serviciilor de apă	ECP	600.000	453.518	05/12/01	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Programul de concesionare a încălzirii centralizate din România: servicii municipale – Bistrița	ECP	335.000	318.233	07/09/99	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Programul de concesionare a încălzirii centralizate din România – servicii bancare	ECP	184.200	93.920	26/11/99	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Programul de concesionare a încălzirii centralizate din România: servicii municipale – Râmnicu-Vâlcea	ECP	221.145	221.145	07/09/99	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Programul de concesionare a încălzirii centralizate din România: servicii municipale – Târgu-Mureș	ECP	345.000	301.429	07/09/99	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Apă și mediu regionale – studiu de fezabilitate	ENE	138.403	138.403	01/04/96	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Fondul român pentru post-privatizare – consiliere de strategie și asistență „B”	EURPP	250.000	33.857	20/08/01	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Fondul român pentru post-privatizare – consiliere de strategie și asistență „A”	EURPP	250.000	74.275	20/08/01	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Fondul român pentru post-privatizare – Servicii specializate de consultanță – contracte individuale	EURPP	931.783	457.521	26/09/01	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Fondul român pentru post-privatizare – Servicii de consultanță în investiții – KPMG	EURPP	101.860	47.540	26/09/01	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Fondul român pentru post-privatizare – Servicii de consultanță în investiții – Arthur Andersen	EURPP	530.829	264.725	26/09/01	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Fondul român pentru post-privatizare – Administrator de Fond	EURPP	1.004.688	1.004.688	18/12/01	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Fondul român pentru post-privatizare – taxe administrare fond	EURPP	2.999.563	2.999.563	20/12/96	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Fondul român pentru post-privatizare – agent achiziții	EURPP	617.266	617.266	20/12/96	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Servicii de consultanță în investiții I	EURPP	1.253.603	1.196.983	20/12/96	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Fondul român de achiziții publice: Servicii de consultanță în investiții II – Arthur Andersen	EURPP	1.069.171	1.005.666	20/12/96	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Fondul român de achiziții publice: servicii de consultanță specializată în	EURPP	990.799	931.361	20/12/96	Finanțe, afaceri	RO / București (România)

investiții – agent achiziții						
Proiect telecomunicații – analiză administrativă	EURPP	53.829	53.829	15/01/92	Telecomunicații	BG / Echipe operative / Telecomunicații, Informatică și Media
Sisteme de management financiar	FIN	185.332	185.332	17/01/97	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Legea privind concesionarea autostrăzilor și căilor ferate	FRA	44.685	44.685	06/02/96	Transporturi, depozitare	Consiliul General
Reabilitarea serviciilor municipale de încălzire centralizată	FRB	32.590	0	11/03/03	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Sisteme de management financiar	GER	176.089	176.089	31/01/97	Energie	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Proiect de conservare a energiei termice – consilier monitorizare	GERK	49.066	49.066	12/12/00	Servicii comunitare / sociale	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Transelectrica SA – sistem de management al mediului	GERK	182.400	137.753	25/10/01	Energie	BG / Echipe operative / Energie
Rom Telecomunicații – evaluarea ofertelor	HOL	56.395	56.395	29/10/92	Telecomunicații	BG / Echipe operative / Telecomunicații, Informatică și Media
Înființarea Băncii de Export - Import	HOL	75.274	75.274	16/11/92	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Program de urgență de investiții urbane – elaborarea programului de investiții	HOL	220.086	220.086	30/09/93	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Program de urgență de investiții urbane – managementul elaborării proiectului	HOL	51.553	51.553	24/11/93	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Apă și mediu regionale – studiu de fezabilitate	HOL	12.147	12.147	01/04/96	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Restructurarea Viromet S.A. – audit și plan de investiții pentru eficientizarea energiei	HOL	52.429	52.429	27/06/96	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Audit de mediu la ALRO	HOL	70.489	70.489	27/07/00	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Program de dezvoltare a utilităților municipale II – continuarea sprijinului în implementarea programului	HOL	184.073	184.073	09/05/01	Energie	BG / Echipe operative / Biroul de infrastructură
Conducere corporativă SNP Petrom PP – Consiliu extern de administrație	HOL	71.500	0	31/07/03	Industria extractivă	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Servicii de consultanță pentru proiectul de dezvoltare a utilităților municipale din România	NE07	2.435.302	2.435.302	31/01/95	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Sprijin pentru participarea privată în sectorul român	IRL	46.106	20.925	12/07/02	Energie	BG / Echipe operative /

generator de energie termică						Energie
Privatizarea și modernizarea Arctic S.A.	ITA	129.438	129.438	05/06/96	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Program de management de restructurare (TAM) – SC Exfor SA	ITA	8.258	8.258	06/07/00	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Program de management de restructurare (TAM) – SC Marmosim SA	ITA	60.000	59.909	07/08/00	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Program TAM – SC Marmosim SA	ITA	7.310	0	15/05/03	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Autostrada Trans-Europeană – studiu de pre-investiții	JAP	355.912	355.912	01/09/92	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Piața de gros București	JAP	173.231	173.231	01/10/92	Producție	BG / Echipe operative / Agribusiness
Evaluare de mediu a sectorului petrolier	JAP	479.343	479.343	01/12/92	Energie	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Restructurarea sectorului financiar – consiliere juridică	JAP	81.669	81.669	01/12/92	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Proiect de restructurare a sectorului financiar (Faza a II-a)	JAP	195.692	195.692	01/05/93	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Strategie de investiții în sectorul agricol	JAP	111.781	111.781	01/05/93	Producție	BG / Echipe operative / Agribusiness
Program de management de restructurare – Electric Group SA	JAP	49.758	49.758	01/05/93	Producție	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Program de management de restructurare – Precizia SA	JAP	49.423	49.423	01/05/93	Producție	BG / Echipe operative / Capital de primă fază
Program de management de restructurare – Plevnei SA	JAP	49.801	49.801	01/05/93	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Banca Română de Dezvoltare – consilier credite	JAP	196.262	196.262	08/02/94	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Banca Agricolă – consilier credite	JAP	89.057	89.057	01/05/94	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Agribusiness
Conservarea energiei	JAP	217.171	217.171	01/03/95	Energie	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Program de management de restructurare – Industria Sârmei II	JAP	40.800	40.800	01/09/97	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Program de management de restructurare – echipele operaționale din cadrul programului de management de restructurare Corint S.A.	LUX	55.916	55.916	23/09/93	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Credite pentru micro-întreprinderile din România	LUX	36.787	36.787	13/09/00	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative /

– stipendii pentru ofițerii de credite stagieri						Grupul pentru micro-afaceri
Credite pentru micro-întreprinderile din România – stipendii pentru ofițerii de credite stagieri	LUX	213.213	193.797	26/06/02	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Grupul pentru micro-afaceri
Evaluarea proiectului de apă în București (echipa de lucru I)	NOR	36.921	36.921	01/09/93	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Institutul Bancar Român – program de formare	SWI	231.600	231.600	01/04/92	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Instruire în controlul calității telecomunicațiilor	SWI	12.219	12.219	02/12/92	Telecomunicații	BG / Echipe operative / Telecomunicații, Informatică și Media
Elaborarea planului de investiții – încălzire centralizată București	SWI	44.706	44.706	19/04/02	Finanțe, afaceri	Comitetul de elaborare Proiect / PE / ESE
Încălzire centralizată în București: studiu de bază și MVP	SWI	40.500	36.106	08/05/02	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Eficientizarea energiei
Consiliere în privatizare și reforme economice	TAI	153.214	153.214	01/02/92	Servicii comunitare / sociale	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Institutul Bancar Român – dotarea cu computere (segment interconectat)	TAI	133.697	133.697	01/08/92	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Banca Agricolă – consilier credite	TAI	216.745	216.745	01/10/92	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Agribusiness
Evaluarea proiectului de apă București (echipa de lucru II)	TAI	11.159	11.159	01/09/93	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Institutul Bancar Român (segment interconectat)	TAI	69.658	69.658	14/03/95	Finanțe, afaceri	RO / București (România)
Evaluarea furnizorilor taiwanezi în sectorul de ape	TAI	3.786	3.786	29/03/96	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Analiza financiară a surselor de lumină	UK9505	12.687	12.687	01/04/95	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Dezvoltare Agribusiness – Banca Agricolă (Faza a II-a)	UKC	181.312	181.312	03/08/95	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Agribusiness
Restructurarea Viromet S.A. – evaluare strategică	UKC	181.831	181.831	16/05/96	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Restructurarea Viromet S.A. – audit de mediu	UKC	38.203	38.203	16/05/96	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Privatizarea și modernizarea Arctic S.A.	UKC	87.455	87.455	21/06/96	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Privatizarea și modernizarea Arctic S.A.	UKC	12.277	12.277	03/10/96	Producție	BG / Echipe operative / Sediul SEEC
Program de management de restructurare – Tomiris II	UKC	50.176	38.347	15/08/97	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE

Program de management de restructurare – Industria Sârmei II	UKC	9.371	9.371	01/09/97	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Program de management de restructurare (TAM) – Policolor II	UKE	59.102	59.102	30/05/00	Producție	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Componenta de eficientizare a energiei în gările din România	UKE	49.916	46.489	14/03/02	Transporturi, depozitare	BG / Echipe operative / Instituții financiare A
Misiune de diagnosticare a restructurării și privatizării Regiilor Autonome	USA	27.525	27.525	20/07/98	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Linie de creditare pentru condițiile municipale de mediu – consiliere juridică	USA	21.272	21.272	14/09/00	Energie	CG / Consiliul General / Operațiuni bancare / Labadi
Cadru legal pentru finanțarea și furnizarea serviciilor autorităților guvernamentale locale	USA	22.748	22.748	16/10/01	Energie	BG / Echipe operative / Infrastructură municipală și de mediu
Banca de Micro-finanțare din România	USSP	379.579	379.579	07/09/01	Finanțe, afaceri	Grupul de management de restructurare / PE / ESE
Banca de Micro-finanțare din România	USSP	1.479.080	950.923	08/05/02	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Grupul pentru micro-afaceri
MIRO Bank România – funcționare și extindere regională	USSP	911.494	0	21/07/03	Finanțe, afaceri	BG / Echipe operative / Grupul pentru micro-afaceri

Suma Totală (EUR):

35.489.026

32.064.372

Număr de proiecte:

114

ANEXA 5B

FONDURI TC ȘI DONATORI ANGAJAMENTE TOTALE¹

<i>Donator</i>	<i>Suma în EUR angajată</i>
Comisia Europeană	13.672.444
Fondul UE pentru Post-Privatizare în România	9.999.563
Olanda	3.367.651
SUA	2.841.697
Japonia	2.089.930
Marea Britanie	682.330
Taiwan	588.259
Inițiativa Central-Europeană	442.341
Germania	407.554
Elveția	329.025
Luxemburg	305.916
Finlanda	239.161
Italia	205.006
Franța	77.275
Belgia	49.827
Fondul Special pentru Balcani	49.690
Irlanda	46.106
Norvegia	36.921
Austria	34.329
Canada	24.000
TOTAL:	35.489.026

¹ Administrate în cooperare cu Banca

ANEXA 6

PROGRAMUL DE MANAGEMENT AL RESTRUCTURĂRII ÎN ROMÂNIA

Programul TAM oferă întreprinderilor expertiză managerială specifică fiecărei industrii. Prin asigurarea de servicii de consultanță oferite de către foști directori executivi și președinți cu experiență în companii mari din țările cu economie dezvoltată, TAM ajută întreprinderile beneficiare să își îmbunătățească funcționarea și să dezvolte noi aptitudini de afaceri la nivelul conducerii. Până în prezent, donatorii au angajat 64 milioane EUR (70 milioane USD), permițând TAM să deruleze aproape 1000 de proiecte.

Programul TAM a fost elaborat la începutul anilor 90 de către BERD și Programul pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite, cu sprijinul Uniunii Europene prin Programul Phare. TAM interacționează nemijlocit cu fiecare întreprindere în parte prin asigurarea de consultanță specifică ramurii industriale aferente, dezvoltarea de aptitudini manageriale și ajutorarea întreprinderilor respective să-și îmbunătățească modul de funcționare în contextul economiei de piață.

Programul TAM menține în permanență o serie de proiecte eligibile de rezervă, astfel încât fondurile asigurate de donatori să poată fi utilizate în cel mai scurt timp.

Obiective

Programul TAM sprijină reformele economice prin transferul de know-how managerial și tehnic, prin transmiterea principiilor specifice unei conduceri corporative responsabile și prin împărtășirea experienței comerciale direct cu întreprinderile potențial viabile.

Pe lângă faptul că îmbunătățește performanța în afaceri, TAM poate sprijini întreprinderile – la cererea acestora – să comunice cu potențiali investitori, inclusiv BERD și intermediarii financiari aferenți. Cu toate acestea, principalul obiectiv al TAM rămâne transformarea managementului întreprinderii.

Prin dezvoltarea unui management puternic la nivelul IMM-urilor, Programul TAM acționează ca un catalizator pentru tranziția economică și socială, contribuind la realizarea obiectivelor donatorilor de reducere a nivelului de sărăcie, creșterea nivelului de trai și realizarea unei coeziuni sociale mai mari atât în rândul țărilor candidate la UE cât și în rândul țărilor aflate la începutul procesului de tranziție.

Vedere de ansamblu asupra activităților

Pana în septembrie 2003, TAM realizase 83 de proiecte în România cu un număr de 72 de întreprinderi, utilizând 4,74 milioane EUR (5,2 milioane USD) din fondurile puse la dispoziție de Donatori. Programul Phare al UE asigură 89% din finanțarea TAM în România, sprijin suplimentar provenind din țări donatoare precum Japonia, Luxemburg, Canada, Marea Britanie și Italia. Rata de succes a proiectelor TAM în România se situează la 84%, peste nivelul general de 81% înregistrat de TAM în toate țările în care operează.

Studiu de caz – România

Producător de mobilă și placaje – Proiect finanțat prin Programul Phare al UE

Întreprinderea parteneră

Întreprinderea era una din cele mai mari companii de procesare a lemnului din România, exportând produse din placaj și mobilă în Orientul Mijlociu, Rusia și în întreaga Europă Occidentală. Cu toate că activitatea companiei crescuse în ultimii ani, profiturile și fluxul de numerar înregistraseră valori marginale. Drept urmare, toate investițiile s-au bazat pe finanțări externe cu dobânzi exorbitante.

Sprijinul TAM

Echipa TAM și conducerea executivă au convenit ca obiective ale proiectului introducerea managementului fluxului de numerar și elaborarea unui plan de afaceri, care să cuprindă:

- misiunea și viziunea;
- filozofia managerială pentru construirea echipei;
- strategii de marketing și vânzări;
- metode pentru creșterea productivității în administrație și producție; și
- introducerea de piese de mobilier nou-proiectate la vânzare directă atât pe piața internă cât și pe piețele de export.

A fost introdus rapid un sistem de management al fluxului de numerar și a fost elaborat un Plan exhaustiv de Afaceri. În fazele inițiale de aplicare a Planului:

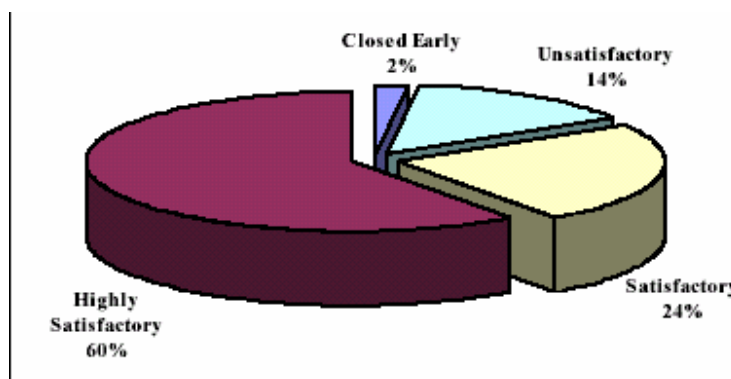
- a fost înregistrată o creștere semnificativă a productivității;
- au fost introduse noi produse din placaj pe baza recomandărilor echipei TAM;
- au fost elaborate trei noi game de piese de mobilier, dintre care una a fost deja introdusă pe piață și s-a bucurat de un succes imediat; și
- fabrica de mobilă are în prezent comenzi pentru anul viitor care depășesc capacitatea sa curentă.

Rezultat

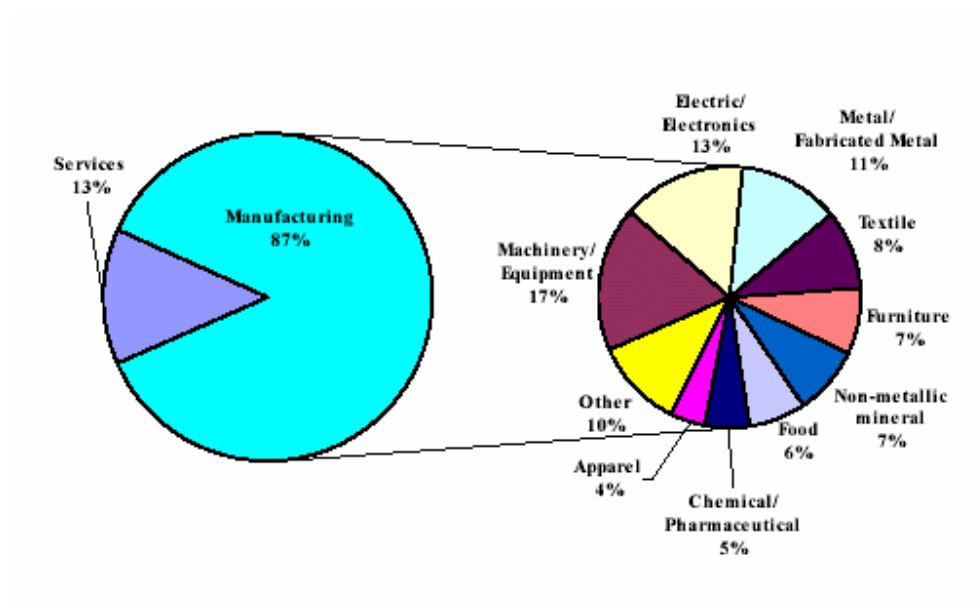
La începutul Proiectului TAM, conducerea executivă și directorii au fost cam sceptici, însă pe parcursul dezvoltării planului de afaceri s-au implicat deplin, cu entuziasm și spirit de răspundere. La sfârșitul proiectului, echipa de conducere dobandise o mai bună înțelegere a modului în care trebuie să își dezvolte activitatea și a solicitat Programului TAM continuarea proiectului. Asistența suplimentară din partea TAM în aplicarea tuturor recomandărilor echipei TAM le-ar fi de mare folos, în vederea optimizării activității și extinderii întreprinderii.

Statistici Program TAM Septembrie 2003

Activități TAM în România în funcție de rating-ul Proiectelor (63 de Proiecte)²

Activități TAM în România în funcție de ramurile industriale (83 de Proiecte)

² Până în septembrie 2003, nu se finalizaseră 20 din 83 de proiecte TAM.

Activități TAM în România în funcție de locația geografică (83 de Proiecte)

